



Fakulta
regionálního
rozvoje
a mezinárodních
studí

Mendelova
univerzita
v Brně



VLIV MEZINÁRODNÍ MIGRACE NA ROZVOJ ZEMĚ

Případová studie Nigérie

Vedoucí práce:

Ing. Zbyšek Korecki, Ph.D.

Vypracovala:

Veronika Fleková

Brno, 2016

Zadání práce

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: *Vliv mezinárodní migrace na rozvoj země, případová studie Nigérie*“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. autorský zákon a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla a to až do jejich skutečné výše.

.....

Podpis

V Brně dne 20. května

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Ing. Zbyškovi Koreckimu, Ph.D., za jeho odborné rady, cenné připomínky a neustálý optimistický přístup, který mi během psaní bakalářské práce poskytoval. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří pro mě byli velkou oporou během celého studia.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá analýzou mezinárodní migrace a jejími dopady na sociální a hospodářský rozvoj Nigérie. Práce je rozdělena na tři části: teoretickou, analytickou a návrhovou. Teoretická část definuje způsoby migrace, teoretické přístupy k migraci, příčiny a důsledky migrace pro vysílající i přijímací země. Analytická část se zaměřuje na konkrétní situaci v Nigérii, především na dopad mezinárodní migrace na sociální a hospodářský rozvoj země. V návrhové části jsou popsána možná řešení, jež by mohla pomoci Nigérii vyrovnat s negativními dopady odlivu vzdělaného obyvatelstva.

Klíčová slova: mezinárodní migrace, teorie migrace, remitence, hospodářský růst, sociální růst obyvatelstva, Nigérie, emigrace, imigrace a odliv vzdělaného obyvatelstva.

Abstract

The aim of this thesis is to analyse international migration and its impact on social and economic growth in Nigeria. The thesis is divided into three parts: theoretical, analytical and suggesting part. The theoretical part defines migration patterns, theoretical approaches to migration, causes and consequences of migration for both sending and receiving countries. The analytical part focused on specific situation in Nigeria. What is the impact of international migration on social and economic development of the country. The recommendatory section describes possible solutions, how could Nigeria cope with the negative effect of brain-drain.

Keywords: international migration, migration theory, remittances, economic growth, social growth of population, Nigeria, emigration, immigration and brain-drain.

Obsah

1	Teoretická část	10
1.1	Migrace obyvatelstva	10
1.1.1	Teoretické přístupy k migraci	12
1.1.2	Vývojové trendy v mezinárodní migraci	18
1.1.3	Příčiny mezinárodní migrace	19
1.1.4	Dopady mezinárodní migrace	20
1.2	Remittance	20
1.2.1	Motivace transferu remitencí	22
1.2.2	Rozsah remitencí	22
1.2.3	Způsoby transferu	23
1.2.4	Rozvojový význam	24
1.3	Rozvoj země	24
2	Analytická část	26
2.1	Základní charakteristika Nigérie	26
2.2	Historický migrační vývoj	28
2.2.1	Před-koloniální éra	28
2.2.2	Koloniální éra a vyhlášení nezávislosti	29
2.2.3	Éra po vyhlášení nezávislosti	30
2.3	Vývoj migračních trendů	31
2.3.1	Imigrace	32
2.3.2	Emigrace	35
2.3.3	Emigrace za studijními účely	37
2.4	Dopady mezinárodní migrace	37
2.5	Remittance	39
2.5.1	Velikost remitencí	41
2.5.2	Způsoby transferu	42
2.5.3	Využití remitencí	43
2.5.4	Vliv remitencí na rozvoj regionu	44
2.6	Rozvoj Nigérie	44
3	Návrhová část	46

4	Závěr.....	49
5	Použitá literatura a internetové zdroje.....	50
6	Seznam grafů.....	57
7	Seznam tabulek.....	58
8	Seznam obrázků.....	59
9	Přílohy.....	60

Úvod

Stěhování obyvatel ovlivňuje dlouhodobý vývoj lidstva (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008). V současné době je migrace považována za jednu z nejvýznamnějších globálních výzev. „*Migrace je předmětem individuálního rozhodování jedince, jehož jednání je ovlivněno řadou faktorů ekonomického, sociálního či kulturního rázu*“ (PROCHÁZKOVÁ ILINITCHI, 2010).

Prostřednictvím lepší dostupnosti komunikačních a dopravních možností se ve světě vytvořily ještě větší možnosti pro pohyb osob a finančních toků, než jak tomu bylo v minulosti. Tento mezník můžeme datovat od druhé poloviny 20. století. Hospodářský růst a dekolonizační procesy byly hlavním hnacím motorem ke zvyšujícím se migračním procesům (STOJANOV et al., 2011). Následně se Evropa stala centrem rapidního nárůstu imigrace z rozvojových zemí, především z Afriky, Asie, Středního východu a Karibských oblastí (STOJANOV et al., 2006). Většinou se jedná o migrační toky z chudých rozvojových zemí do rozvinutých. Chudé země se tak musejí potýkat se ztrátou kvalifikované pracovní síly. Kvalifikovaní pracovníci usilují o zlepšení své dosavadní situace v zahraničí, kde nacházejí lepší pracovní podmínky. V odborné literatuře bývá proces označován jako odliv mozků (PROCHÁZKOVÁ ILINITCHI, 2010).

Předložená práce se zabývá mezinárodní migrací v rámci Nigérie a jejím dopadem na sociální a hospodářský rozvoj země. Práce je rozčleněna do tří částí, kdy v první, teoretické, části jsou definované základní pojmy spojené s mezinárodní migrací, remitencemi a rozvojem země. Druhá, analytická, část práce je věnována konkrétní migrační situaci v Nigérii. Prostřednictvím demografických ukazatelů a dostupných zahraničních databází a publikací je analyzován proces nigerijské emigrační i imigrační situace v zemi. Ve třetí, návrhové, části jsou navrženy možná řešení, která by mohla dosavadní situaci v Nigérii zlepšit a přispět tak k celkovému rozvoji země.

Cíl práce

Cílem práce je popsat mezinárodní migraci v Nigérii a navrhnout změnu národní politiky migrace s cílem snížení úrovně migrace vzdělané populace. Dále analyzovat remitentní příjmy a jejich využití, navrhnout změny využití remitencí za účelem rozvoje státu. Analyzovat migrační trendy v mezinárodní migraci a popsat dopady na zdrojové země.

Metodika práce

Bakalářská práce je rozdělena do tří částí. V teoretické části jsou definovány základní pojmy související s mezinárodní migrací, teorie migrace, příčiny a dopady migrace. Dále jsou v této části definovány remitentní toky, které jsou úzce spojeny s mezinárodní migrací a jsou hlavním nástrojem ke zlepšování situace tamějšího obyvatelstva. V poslední části je definován regionální rozvoj země, co je jeho součástí a jak se měří. V teoretické části je provedena rešerše, která využívá veškerou dostupnou českou i zahraniční literaturu a internetové zdroje.

Analytická část rozebírá prostřednictvím demografických ukazatelů migrační situaci v Nigérii z pohledu imigrace a emigrace v zemi. Jsou zde popsány příčiny a důsledky mezinárodní migrace. Další část se věnuje remitentním tokům, které proudí do Nigérie, jejich rozsahu a využitím příjemci. Poslední část popisuje stávající situaci v Nigérii, především dopady mezinárodní migrace na rozvoj země. V analytické části jsou využívané dostupné zahraniční databáze a publikace, které sloužily jako podklad pro tvorbu grafů, tabulek a komentářů dané problematiky. V některých případech bylo obtížné dohledat veškeré podkladové údaje a konkrétní data, proto je práce v některých kapitolách omezenější z hlediska nedostupnosti dat.

Návrhová část poskytuje možná řešení a doporučení, která povedou ke zlepšení migrační politiky v rámci státu, především na snížení migrace vzdělaného obyvatelstva. Tato část je tvořena prostřednictvím dedukce, na základě získaných poznatků během psaní bakalářské práce. Data jsou čerpané z knih, odborných publikací a z internetových zdrojů.

1 Teoretická část

1.1 Migrace obyvatelstva

Pohyb lidí v rámci jednotlivých regionů, států či kontinentů představuje jedno z nejvíce debatovaných témat při výzkumech společenského vědění a geografických disciplín. Obecným termínem je tento pohyb označován jako migrace (WAISOVÁ, 2005). Slovo migrace vychází z latinského slova „*migratio*“, které je překládáno jako stěhování nebo přestěhování se (HENIG, 2007).

Migrace je nejvýznamnější složkou územních pohybů obyvatelstva. Důsledkem migračních pohybů vznikají trvalé změny v prostorovém rozmístění obyvatelstva - pohyby výrazně ovlivňují celkový počet obyvatelstva, pracovní síly i další demografické, ekonomické a sociální struktury (TOUŠEK et al., 2008). Podle definice OSN je migrantem „*člověk, který změní zemi svého bydliště. Za obvyklé bydliště považuje místo, kde člověk žije a kde tráví denní odpočinek*“ (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009). Lidé se po celou řadu let přemísťovali v rámci geografického prostoru na různě dlouhou vzdálenost, ať už dočasně nebo na stálo. Na světě neexistuje žádné místo, kde žije národ, který nebyl zasažen migrací obyvatel (STOJANOV et al., 2006).

Migraci můžeme dělit podle různých kategorií. Z časového hlediska se jedná o migraci krátkodobou, dlouhodobou a trvalou. Z prostorového hlediska hovoříme o migraci na vnitrostátní a mezinárodní úrovni a z hlediska počtu migrantů na individuální, kolektivní či masovou. Z hlediska příčiny rozdělujeme migraci na dobrovolnou (ekonomickou), nedobrovolnou a nucenou (WAISOVÁ, 2005). Dobrovolná migrace se dále dělí na migraci pracovní a řetězovou (migrace za účelem sloučení rodiny), dočasnou migraci (za účelem studia nebo výzkumu) a inovační migraci (za účelem zlepšení životních podmínek, hmotného zabezpečení rodin, atd.). Nedobrovolnou (násilnou) migraci můžeme členit z hlediska porušování mezilidských práv nebo jako důsledek občanských válek (DRBOHLAV & UHEREK, 2007). Migraci rovněž rozdělujeme podle směru pohybu. Pokud směřuje dovnitř státu, hovoříme o imigraci, pokud naopak směřuje pryč, bývá tento pohyb označován jako emigrace (WAISOVÁ,

2005). V některých případech se můžeme setkat s pojmem reemigrace, který označuje zpětný návrat obyvatel, reemigrantů, do země původu. Zvláštním procesem je tzv. repatriace, neboli označení pro návrat obyvatel do prostorů, zemí, z nichž byli předtím násilně nebo dobrovolně v důsledku vojenských operací vystěhováni (TOUŠEK et al., 2008). Z právního hlediska se pak jedná o migraci legální a nelegální (WAISOVÁ, 2005).

Tab. 1 Typy migrace

Typy migrace		Příklady
Stálá	<i>vnější (mezinárodní)</i>	
	dobrovolná	<i>z bývalých britských kolonií na britské ostrovy</i>
	vynucená	<i>afričtí otroci do Severní i Latinské Ameriky</i>
	<i>vnitřní</i>	
	vyliďňování venkova	<i>ve většině rozvojových zemí</i>
	vyliďňování města	<i>velká města a aglomerace v řadě zemí Evropy</i>
	regionální	<i>ze SZ na JV Velké Británie</i>
Polostálá	na několik let	<i>zahraniční pracovníci v zemích západní Evropy</i>
Sezónní	na několik týdnů, měsíců	<i>zemědělní pracovníci, lidé na dovolené, studenti univerzít</i>
Denní	dojíždějící	<i>do škol, za prací</i>

Zdroj: TOUŠEK et al., 2008

Základním ukazatelem migračního pohybu je suma osob, které se pohybu účastní, tedy součet imigrantů a emigrantů určité regionální jednotky. Ukazatel se označuje jako hrubá migrace nebo také objem migrace. Dělí se na hrubou emigraci a na hrubou imigraci (TOUŠEK et al., 2008). Hrubá míra imigrace vyjadřuje počet přistěhovaných na 1000 obyvatel středního stavu a hrubá míra emigrace vyjadřuje počet vystěhovaných na 1000 obyvatel středního stavu (PALÁT et al., 2013).

Hrubá míra imigrace (intenzita imigrace):

$$Hmi = \frac{I}{S} * 1000$$

I – počet imigrantů za sledované období

Hrubá míra emigrace (intenzita emigrace):

$$Hme = \frac{E}{S} * 1000$$

E – počet emigrantů za sledované období

Konečným výsledkem je migrační saldo (MS), čistá migrace, – jde o rozdíl mezi počtem imigrantů a emigrantů. V relativním vyjádření znamená migrační saldo rozdíl počtu imigrantů a emigrantů přepočtený na 1000 obyvatel středního stavu. Zapsáno vzorcem:

$$Ms = \frac{I - E}{\bar{S}} * 1000$$

Migrační saldo může nabývat následujících hodnot:

- Kladných hodnot: ($I - E > 0$), počet imigrantů na daném území je vyšší než počet emigrantů, jedná se o čistou imigraci.
- Záporných hodnot: ($I - E < 0$), počet imigrantů na daném území je nižší než počet emigrantů, jedná se o čistou emigraci (TOUŠEK et al., 2008).

Mezinárodní migrace je definována jako: „*změna místa obvyklého pobytu za hranice státu.*“ (TOUŠEK et al., 2008). Dle ministerstva vnitra ČR mezinárodní migraci lze chápat jako: „*pohyb jednotlivců i skupin osob mezi územími jednotlivých zemí světa.*“ (mvcr.cz, 2015) Anna Dumont, autorka zabývající se migrační politikou, popisuje mezinárodní migraci jako: „*pohyb osob ze země původu nebo země obvyklého pobytu za účelem přechodného či trvalého usazení v jiné zemi*“ (DUMONT, 2016).

Mezinárodní migrace patří mezi jedny z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují ekonomické vztahy mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi v současné době (ADAMS JR & PAGE, 2005). Velké ekonomické a sociální nerovnosti mezi národy, nacházejících se ve značných rozdílech v kvalitě života obyvatel, bývají obecně největším motivem ke stěhování (DRBOHLAV, 1994).

1.1.1 Teoretické přístupy k migraci

Vznik těchto teorií s sebou nese různé řady problémů - některé teorie jsou zastaralé a nedají se v dnešním reálném životě aplikovat. Jiné teorie se nedají považovat za teorie v pravém slova smyslu, jelikož nesplňují některá kritéria, která by měla být dodržována – nemají obecnou platnost, jednotlivé části nejsou logicky provázány. Často se tedy

jedná spíše o nějaké koncepty, přístupy, modely či prostou kumulaci nahromaděných pravidelností (DRBOHLAV & UHEREK, 2007).

Tvůrci teorií by měli zohledňovat otázky z hlediska příčin migrace, proč k ní dochází, z jakých důvodů obyvatelé migrují a proč migrace v čase přetrvává? Kterí lidé migrují, v čem se liší charakteristika populace, z níž odcházejí? Jaké jsou způsoby migrace, migrují lidé samostatně, nebo ve skupinách? Jak se následně chovají migranti v cílové zemi? Jaké dopady migrace vyvolává? Které migrační politiky a integrační strategie pro migrační skupinu může země poskytnout (DRBOHLAV & UHEREK, 2007)?

Na přelomu 19. a 20. století nastává posun vnímání teorie migrace. Věda přestává migraci chápat jen jako mechanický proces přemísťování z místa na místo, ale pojímá ji jako způsob vyvazování se ze sociálních vazeb ve zdrojovém prostoru a následně dochází k navazování nových sociálních vazeb v nových, cílových zemích. Vazby pak ovlivňují sociální chování jedince (DRBOHLAV & UHEREK, 2007).

V dnešní době neexistuje jednotná teorie, která by nám komplexně vysvětlovala příčiny, průběh a důsledky mezinárodní migrace. Proto existuje soubor několika teorií a konceptů, které vznikaly postupem času v různých disciplínách podle rozdílných přístupů k dané problematice (STOJANOV et al., 2011). V současné době podle STOJANOV & NOVOSÁK (2008) existují čtyři základní aspekty migrace obyvatel ve snaze vysvětlit příčiny migračních proudů:

1. Strukturální síly, které podporují emigraci ze zdrojových zemí - push faktory.
2. Strukturální síly, které podporují imigraci do cílových zemí - pull faktory.
3. Motivace, cíle a potřeby lidí, kteří reagují na tyto strukturální síly a stávají se migranty.
4. Sociální a hospodářské struktury, které přispívají ke spojení oblastí emigrace a imigrace.

Teoretické přístupy se dělí na mikro-úrovňové nebo makro-úrovňové. Mikro-úrovňový přístup se soustředí především na jedince, případně rodinu nebo domácnost a jejich chování svázané s daným mikro-sociálním prostředím. Makro-úrovňový přístup

zdůrazňuje ekonomické, sociální a politické okolnosti, díky kterým se daný jedinec, migrant, rozhodne opustit svoji rodnou zemi (DRBOHLAV & UHEREK, 2007).

Jelikož je práce zaměřena na rozvojový dopad vysílajících, migrujících zemí, výběr byl omezen spíše na sociálně-ekonomické pozadí teorií a konceptů (STOJANOV et al., 2011).

1.1.1.1 Push a pull modely

Podstatou modelu jsou příčiny migrace rozdělené na negativní (push faktory) v zemi původu v kombinaci s pozitivními (pull faktory), které migrantům zatraktivňují cílovou destinaci (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008).

Migrační teorie rozlišují mezi pull faktory a push faktory a jejich působením na sociální prostředí dané země. Pull faktory jsou veškeré faktory, které přitahují migranta do cílové země a naopak push faktory jsou faktory, jež vypuzují migranta z domovského státu. Z těchto dvou pohledů tedy hovoříme o pozitivních, přitahujících množinách důvodů (vyšší plat, atraktivní pracovní místa, vysoká míra rozvinutosti, mír a kulturní přizpůsobivost), které lákají migranty na cílové místo a také se setkáváme s řadou negativních, vypuzujících důvodů (vysoká nezaměstnanost, nízké platy, velká hustota osídlení, hospodářský pokles, diskriminace, válka a vyhnanství), které nutí obyvatele k vystěhování (STOJANOV et al., 2011).

Kritika této teorie je v jednoduchosti modelu, který nedokáže vysvětlit jednak směr migrace a jednak uvažování migrantů – jiní se rozhodnou v zemích zůstat a jiní odejít. I přes tuto kritiku se model stal základem k neoklasické migrační teorii (STOJANOV et al., 2011), která bude popsána v následující podkapitole.

1.1.1.2 Neoklasická ekonomická migrační teorie

Neoklasický přístup migrace navazuje na klasické práce ekonoma Adama Smithe z 18. století. Teorie se zaměřuje především na mzdové rozdíly a další zaměstnanecké podmínky mezi jednotlivými zeměmi a na náklady spojené s migrací. Teorie přistupuje k migraci jako subjektivní rozhodnutí vedoucí k maximalizaci zisku (STOJANOV et al., 2011).

Neoklasická ekonomická migrační teorie posuzuje migraci jak na makroekonomické, tak na mikroekonomické úrovni. Z makroekonomického hlediska se zabývá především pracovními podmínkami na trhu a rozdíly mezi státy, kdežto z mikroekonomického hlediska je posuzováno individuální rozhodování jednotlivce či potenciálního migranta (STOJANOV et al., 2011). Na makro-úrovni spočívá podstata teorie z hlediska existence rozdílů v prostorovém rozložení výrobních faktorů - pracovní síly a kapitálu. S ohledem na tradiční neoklasický předpoklad ekonomicky racionálně jednajícího člověka a jeho snahu cíleně maximalizovat zisk, dochází k migraci ze zemí, kde je nižší mzdové ohodnocení do zemí s vyšším mzdovým ohodnocením. Oproti tomu na mikroúrovni je teorie založena na individuálním rozhodování migranta na základě analýzy nákladů a výnosů. Výnosy jsou nejčastěji zobrazovány rozdílem v úrovni mezd mezi zdrojovou a cílovou destinací, rostoucí kvalitou života, získaným vzděláním, pracovními zkušenostmi a jinými faktory. Náklady pak tvoří dopravní výdaje, rozdíl v úrovni cen zdrojové a cílové země, adaptaci na kulturní změny – výuka jazyka, rizika spojená s hledáním nové práce a další. Neoklasické přístupy jsou díky zaměření na jedince na mikroúrovni schopny dobře vysvětlit mezinárodní migraci z hlediska selektivního charakteru (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008).

Teorie ve vztahu k rozvoji poukazuje na fakt, že volný pohyb pracovníků způsobuje dočasný nedostatek pracovních sil a zvýšené mzdy ve zdrojových zemích migrace. I přesto je mezinárodní migrace vnímána jako významný prostředek rozvoje a zpětně zasílané remitence jsou jedním z významných faktorů, které napomáhá stimulovat ekonomický růst a zvyšují příjmy obyvatel i kvalitu života v zemích původu i v cílových ekonomikách (STOJANOV et al., 2011).

1.1.1.3 Nová ekonomie pracovní migrace

V posledním desetiletí teorie nabývá na významu, kde hlavní myšlenkou je: *„rozhodnutí migrovat nejsou tvořena pouze izolovanými jednotlivci, ale v rámci větších skupin typu rodiny, domácnosti nebo komunity. V těchto sociálních jednotkách se lidé rozhodují kolektivně a zvažují nejen maximalizaci očekávaných příjmů nebo navýšení kapitálových možností dané rodiny (domácnosti, komunity), ale i minimalizaci rizik a ztrát souvisejících s možností selhání trhu (STOJANOV et al., 2011).*

Nová teorie pracovní migrace zdůrazňuje místo jedince rozhodovací proces vyšší sociální jednotky – rodiny, domácnosti či komunity. Pro tyto sociální jednotky je zajímavé nejen maximalizovat zisk, ale také minimalizovat riziko nebo zvládat problémy, které vznikají v souvislosti s nedokonalostí tamějšího trhu – nedostatečné možnosti pojištění k pokrytí nákladů špatné úrody, nekvalitní sociální systémy, nedokonalé finanční systémy s chybějící možností půjček pro investice, atd. Právě tato teorie představuje zajímavou možnost, jak s těmito problémy bojovat (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008).

Představitelé této teorie poukazují na to, že migrační procesy mohou být vnímány jako reakce domácností na riziko a ztráty či snížení příjmů. Remitence migrantů mohou být jakýmsi pojištěním pro danou domácnost tam, kde žádné privátní pojištění neexistuje, nebo si ho obyvatelé nemohou dovolit. V některých případech národní sociální systém i jiné vládní programy v chudých zemích nejsou zastoupeny. V tomto případě jsou remitence brány jako jeden z hlavních důvodů pro migraci a zdrojů pro rozvoj – stávají se důležitým nástrojem rozvoje dané země stejně tak jako návrat vzdělanějších migrantů, kteří se do rodné země vrací (STOJANOV et al., 2011).

1.1.1.4 Teorie světového systému

Teorie světového systému je inspirována teorií závislosti a teorií vztahu mezi jádrem a periferií z 60-tých let minulého století. Mezinárodní pracovní migrace je přirozeným důsledkem formování kapitalistického trhu v rozvojových zemích (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008). Teorie je založena na nerovném ekonomickém světovém uspořádání, které je rozčleněné na státy jádra a periferní oblasti. Státy ve skutečnosti neexistují, jde pouze o jakousi koloniální situaci, kdy nabývají nízkého stupně autonomie, takzvaný nekoloniální stav. Tato teorie pramení z (neo)marxistické doktríny, kdy hlavním cílem kapitalistických farmářů je získat co největší výnos z dosavadních zemědělských zdrojů a uchytit se na světových komoditních trzích. K dosažení tohoto cíle bylo důležité sjednocení vlastnické půdy a inovace ve výrobě zemědělských přísad – hnojiva, osivo, různé prostředky na hubení hmyzu, atd. (STOJANOV et al., 2011).

Nevýhody teorie vznikají z modernizace a mechanizace, kdy dochází ke snižování potřebě manuální pracovní síly. Mnoho zemědělců tak přichází o práci a drobní rolníci o vlastnictví půdy. Takto vykořisťovaná populace má pak větší sklony k migraci z venkova do měst, případně až za hranice svého státu. Důležitou roli zde sehrávají i nadnárodní firmy, které ze zemí jadra vstupují do rozvíjejících se oblastí, periferních regionů, a investují sem prostřednictvím výstavby montážních továren, zaměřených na výrobu orientovanou na export (STOJANOV et al., 2011).

V teorii je migrace vnímána jako negativní aspekt ekonomických a sociálních procesů kapitalistického trhu. Nejsou zde zvažovány žádné pozitivní dopady, jediné možné pull faktory, kdy přijímající oblasti mohou migrantům zajistit lepší úroveň života. Z hlediska rozvoje se jedná o teorii, kdy migrace obyvatel je způsobena vykořisťováním v rozvojových zemích zeměmi rozvinutými (STOJANOV et al., 2011).

1.1.1.5 Teorie kumulativní příčinnosti

Teorie popisuje migraci z hlediska individuální motivace a sociálních struktur, které zvyšují pravděpodobnost dalších migračních pohybů. V této teorii dochází ke spojení faktorů na úrovni jednotlivce, domácností a komunity. Procesy jsou dále posilovány vztahy mezi regionálními pracovními trhy – tento pohyb pracovníků s sebou nese ztrátu lidského kapitálu pro vysílající místa a zisk pro přijímající ekonomiky. Migrace pak působí na pracovní trh, kde se vytváří nová pracovní místa. Tento proces podmiňuje obyvatele k další migraci a dochází ke vzniku nových pracovních pozic – dochází ke kumulaci migrace (STOJANOV et al., 2011). Osoba, která původně migruje, se vrací zpět do země původu, není už tou osobou, kterou byla před migrací – zkušenost nabytá prací a životem v zahraničí vyvolá nezvratné změny v motivacích jedince a v jeho osobních přístupech a tím pádem se zvyšuje pravděpodobnost dalších pohybů (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008).

Z rozvojového hlediska zastánci teoretického přístupu vnímají migraci jako jakýsi útěk z bídy, jenž je způsoben globálním růstem kapitalistického systému. Ve velkém měřítku opouštějí země mladí a schopní pracovníci, kteří pak chybějí v zemědělství, či řemeslné

výrobě. V tomto případě trpí ekonomika a rozvoj regionu a rozvojové země zažívají dlouhodobou zaostalost (STOJANOV et al., 2011).

Mezinárodní migrace je zdrojem lidského kapitálu pro rozvoj industrializovaných zemí, které potřebují levnou pracovní sílu a rozvojové země se pak dostávají do prohlubující se závislosti na zemích rozvinutých. Společnosti se tak dostávají to bludného kruhu a dochází ke zvyšování nerovnosti mezi zeměmi. Remitence v tomto případě nepřispívají ke snižování chudoby, mají spíše jen krátkodobý charakter v rámci spotřeby. Nenapomáhají rozvoji, ale spíše jen podporují další migrační pohyby (STOJANOV et al., 2011)

Migraci obyvatel nemůžeme považovat pouze jako ekonomickou reakci na existenci push a pull faktorů. Migrační možnosti nejsou pro všechny, jsou limitovány systémy vztahů obyvatel, předchozími migracemi a různými sociálními institucemi, které určují velikost jejich rozsahu, a také tohoto, kdo a ze které oblasti může migrovat (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008).

1.1.2 Vývojové trendy v mezinárodní migraci

Migrace v rámci rozvojových zemí představuje skoro stejný podíl jako migrace z rozvojových zemí do vyspělých ekonomik. Rozvojové a transformující země se řadí mezi čisté poskytovatele migrantů, země vyspělé jsou dlouhodobě čistými příjemci pracovní síly. Počet migrantů v takových zemích převyšuje počet emigrantů (CIHELKOVÁ, 2009). Rozvojové země se středním příjmem zažívají na jedné straně emigraci kvalifikovaných sil, ale na druhé straně také velký příliv pracovních sil ze zaostalejších zemí nebo uprchlíků ze sousedních zemí, postižených lokálními konflikty nebo přírodními katastrofami. Podle odhadů Světové banky směřuje skoro polovina všech migrantů z rozvojových zemí do jiných, lépe rozvinutých rozvojových zemí (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

Migrace a rozvoj jsou vzájemně propojené procesy, jedinci, kteří se rozhodli přestěhovat z vlastní vůle, nebo je okolnosti donutili svoji zemi opustit, přinášejí výhody jak domorodé zemi, tak nové zemi. Rozvoj je dynamický proces z hlediska růstu, pokroku a posílení s cílem zvýšit lidské schopnosti, rozšiřování lidských

možností a vytváření bezpečného prostředí, ve kterém jsou si občané rovni a mají stejné podmínky. V rozvoji je kladen důraz na vysokou kvalitu a produktivitu lidských zdrojů (iom.int, 2015).

Důvody zvyšování zájmu v souvislostech mezi migrací a rozvojem jsou různé. Mezi ty klíčové bezpochyby patří stoupající množství zasílaných remitencí za posledních 10 – 15 let a rostoucí počty imigrantů. Odchod vzdělaných osob do zahraničí mohou některé země vnímat negativně, ale v případě jiných zemí to může být jedna z významných rozvojových strategií (STOJANOV et al., 2011).

Současné toky jsou zlomkem potenciální migrace, která plyne z obrovských ekonomických rozdílů. Vedle ekonomických faktorů lze očekávat růst migračních tlaků v důsledku špatného životního prostředí a sociálních změn, souvisejících s vyšší mírou urbanizace a jiných důsledků. Konečný rozsah a povaha migrace budou ovlivněny především postojem v hlavních regionech imigrace a nastavením jejich politik (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

1.1.3 Příčiny mezinárodní migrace

Mezinárodní migrace osob může být vyvolána různými příčinami. Jedna z hlavních příčin je spojena s nerovnoměrným ekonomickým vývojem. Mezinárodní ekonomická migrace je spojena s pohybem přímých zahraničních investic z rozvinuté země do méně vyspělé, které jsou doprovázeny příchodem zahraničních odborníků a manažerů. Další ekonomickou příčinou jsou strukturální povahy, které vyvolávají potřebu kvalifikovaných i nekvalifikovaných pracovních sil v různých zemích (KUNEŠOVÁ & CIHLEKOVÁ, 2006).

Prostředí, ve kterém vláda není schopna zajistit výkonné ekonomické klima, je typické pro vysoké množství emigrantů. Dalšími, závaznějšími, důvody bývají politická nestabilita, politický útisk, nedostatek svobody, násilnosti, různá povstání obyvatel a válečné konflikty (náboženské nebo etnické). Jiná příčina migrace je úzce svázána s ekologickou situací a kvalitou životního prostředí v zemi. Velká období sucha, záplavy, odlesňování, rozšiřování pouští i eroze obecně vyvolávají rozsáhlé územní přesuny obyvatel. V rámci tohoto problému můžeme zmínit i nekvalitní řízení

průmyslových výrob, závažné poruchy technického (poruchy zařízení) nebo lidského rázu (jaderné havárie). Méně závažná příčina migrace pochází z psychologického hlediska, kdy se migranti snaží najít změnu prostředí ve snaze uspokojit vlastní zvědavost a zvědavost - mluvíme o tzv. úniku z nudy (DRBOHLAV & 1994).

1.1.4 Dopady mezinárodní migrace

Migrace může mít celou řadu sociálních, kulturních, politických a ekonomických vlivů. Jako například přenos know-how a dovedností, finanční aktiva, která zahrnují veškeré převody peněz a také pohyb lidí z jednoho místa na druhé. Migrace ovlivňuje nejen jednotlivce, ale i rodinu v mateřské oblasti a cílové oblasti (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

Důsledky mezinárodní migrace se projevují jak v zemích, které přijímají migranty, tak v zemích vysílajících, a přinášejí negativní i pozitivní důsledky. V hostitelské zemi může migrace zaplnit rezervy na trhu práce, ale také vyvolat obavy z poklesu mezd, může stimulovat ekonomický růst, ale také přispět k rozvoji nelegálního zaměstnávání cizinců. Umožňuje získat nové poznatky a ušetřit náklady spojené se získáním kvalifikovaných pracovníků. Dále může pomoci řešit problémy se stárnoucí populací, ale také může vyvolat sociální nepokoje. Ve vysílající zemi může docházet ke snižování nabídky pracovních sil, země může díky svým občanům, kteří zůstávají v zahraničí zvýšit devizové zdroje a snáze získat investory. Na druhou stranu ale často ztrácí kvalifikované odborníky (KUNEŠOVÁ & CIHELKOVÁ, 2006). Odliv pracovních sil ze země je obvykle doprovázen protisměrným proudem finančních toků –remitencemi. Tyto dodatečné příjmy může rodina migranta využít na zlepšení své dosavadní životní situace (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

Vliv mezinárodní migrace není omezen pouze na převody peněžních toků. Zahrnuje spoustu otázek ohledně rozvoje, například: právní ochranu, zaměstnanost, sociální ochranu, zdravotní služby, úroveň vzdělání, ekonomický růst, otázky životního prostředí zemědělský rozvoj a rozvoj infrastruktury (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

1.2 Remittance

Remittance nabývají stále větší pozornosti v rámci rozvojových studií. Robert Stojanov je definuje jako transfer peněz nebo zboží od migrantů, kteří pobývají v zahraničí.

Mezinárodní měnový fond odvozuje remitence ze dvou položek struktury bilance plateb:

1. „Příjmy získané pracovníky v ekonomikách, kde nemají (trvalé) bydliště (residence), případně od zaměstnavatelů, kteří mají sídlo v zahraničí.“
2. Transfery od obyvatel (rezidentů¹) jedné ekonomiky pro obyvatele (rezidenty) jiné ekonomiky (STOJANOV et al., 2011).

Další možné dělení remitencí ukazuje obr. 1.

Obr. 1 Dělení remitencí na základě typu jejich zaslátelů a příjemců



Zdroj: STOJANOV & NOVOSÁK, 2008, vlastní zpracování

Osobní vklady nebo investice – jedná se o peněžní transfery určené pro vlastní použití. Jakákoliv investiční činnost, spotřeba, obchodní rozvoj, výstavba domova, zakoupení půdy a další. O využití těchto zdrojů rozhodují pouze migranti.

Transfery v rámci rodiny - prostředky rodinným příslušníkům nebo přátelům do zemí původu a ve většině zemí jsou to nejdůležitější toky remitencí. Často jde o pravidelně posílané prostředky v určitém pravidelném časovém intervalu (měsíčně, či k příležitostem svátků). Remittance jsou určeny k zabezpečení základních potřeb, vzdělání a zdravotní péče. O využití remitencí rozhodují jejich příjemci ne migranti.

Charitativní dary – dary jsou určeny pro charitativní účely, kostely, mešity a další chrámy

¹ Rezident = osoba, která pobývá, nebo zamýšlí pobývat rok či déle na území daného státu. Kratší pracovní pobyty nemají vliv na změnu místa rezidence (STOJANOV a kol., 2011).

Kolektivní investice směřující do rozvoje – jde o transfery prostředků pocházejících od organizací migrantů, které by měly směřovat do rozvoje určité komunity v zemích původu.

Daně a odvody – jsou to povinné odvody vládním, veřejným institucím – školám, nemocnicím k zajištění vzdělání či lepší zdravotnické péče pro členy rodiny a přátele v zemích původu. Do této kategorie se zároveň připočítávají dobrovolné transfery remitencí a zaplacené daně od emigrantů.

Důchody a transfery - slouží k sociálnímu zabezpečení a často dochází k jejich kombinaci, jedná se o regulační transfery od bývalých zaměstnavatelů, penzijních fondů a vlád zemí, kde byl migrant zaměstnán (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008).

Remittance jsou úzce spojeny s migrací, ať už z ekonomických či jiných důvodů. Příjmy z emigrace znamenají pro rodiny dodatečné příjmy, které mohou vynaložit na zlepšení životní úrovně, na investice do vzdělání nebo do výrobních kapacit (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

1.2.1 Motivace transferu remitencí

Důležitým faktorem k zasílání remitencí je motivace migrantů a také jejich schopnost odvádět úspory zpět do domovské země. Ochota zasílání peněz může být dále ovlivněna i rodinnou situací, ve které se migrant nachází, jestli je svobodný, ženatý, s dětmi, bez dětí atd. Motivace transferu remitencí může být ovlivněna i délkou pobytu migranta, zda plánuje v cílové zemi zůstat dočasně nebo trvale. Dalším faktorem můžou být i síťové vazby, bude migrovat sám, s rodinou, případně jaké kontakty bude udržovat s těmi, kteří v domovské zemi zůstali (International migration outlook, 2006).

1.2.2 Rozsah remitencí

Velikost remitencí na individuální úrovni je podmíněna několika faktory, jednak osobou remitenta i osobou příjemce a liší se v různých zemích. Velikost remitencí je u migrantů s ekonomickou motivací vyšší než u uprchlíků. Také je vyšší u migrantů s přechodným statutem, kteří mají v zemi původu rodiny a děti. Remittance se obvykle zvyšují s vyšší

úrovni příjmu a snižují se s dobou pobytu v hostitelské zemi (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

1.2.3 Způsoby transferu

Migranti používají různé způsoby zasílání peněz zpět do domovské země. V literatuře jsou tyto způsoby označovány jako formální a neformální kanály. Mezi formální kanály patří veškeré zdroje hlídané elektronickým zařízením (International Transactions in Remittances, 2009). Jsou evidovány Mezinárodním měnovým fondem a jejich zasíláním se věnují následující instituce: banky, agentury specializující se na peněžní transfery, poštovní banky a úvěrové společnosti. Dále se těmito systémy zabývají mechanismy, které umožňují převod z jednoho místa do druhého – šeky, bankovní směnky, peněžní poukázky (STOJANOV & NOVOSÁK, 2008).

Další způsob transferu remitencí jsou neformální kanály, které nejsou evidovány, a proto je jejich hodnota pouze odhadována (International Transactions in Remittances, 2009). Nejpopulárnějším způsobem jejich zasílání je převoz peněz přes hranice prostřednictvím přátel, příbuzných nebo autobusových řidičů (SANDER & MAIMBO, 2003). Dalšími tradičními způsoby neformálních kanálů jsou systémy Hawala a Hundi. Jsou založené na vzájemné důvěře a síti zprostředkovatelů, v současné době se systémy převodu peněz modernizují využitím telekomunikačních technologií. Stačí, aby migrant v hostitelské zemi složil agentovi peněžní částku a odeslal svým blízkým do hostitelské země SMS s přiděleným kódem pro vyzvednutí částky v lokální měně u agentova partnera. Tito malí obchodníci jsou pro banky a finanční instituce velkou konkurencí (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

Studie v celé řadě zemí odhadují, že oficiálními cestami prochází pouze asi polovina všech remitencí. Často je to způsobeno vzhledem k nedostupnosti institucí v mateřské zemi nebo vysokými poplatky za převod. Poplatky z transferu oficiální cestou mohou v průměru dosahovat 13 – 20 % z objemu celkového objemu remitencí. Zatímco u neformálního způsobu pouhých 3 – 5 % (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

1.2.4 Rozvojový význam

Remitence zasílané zahraničními pracovníky rodinným příslušníkům jsou jedním z největších finančních toků do rozvojových zemí. Remitence představují pro rozvojové země velký relativní finanční přítok (BARAJAS et al., 2009). Migrantí zasílají remitence v peněžní formě častěji, než formou zboží (jídlo, elektronika) nebo služby (letenka) (SANDER & MAIMBO, 2003). Zaslané finance napomáhají domorodým rodinám dostat se z naprosté chudoby a peníze jdou jen na ty nejpotřebnější věci – jídlo, oblečení, léky a přístřeší. Zaslané finanční prostředky mají rodinám napomoci zmírnit chudobu, ve které se spousta rodin ocitá (BARAJAS et al., 2009).

Příliv remitencí má také velký potenciál ke zvyšování efektivity hospodářského růstu a produkčních možností přijímajících ekonomik (BARAJAS et al., 2009). Remitence mají větší vliv na rozvoj v zemích, kde není plně funkční finanční sektor. V některých případech se remitence mohou stát substitutem pro neefektivní či neexistující úvěrové trhy tím, že pomáhají místním podnikatelům obejít vysoké úvěrové náklady a začít produktivní podnikatelskou činnost. Můžeme říci, že remitence působí jako náhrada za finanční služby, úvěry, které trh nemohl obyvatelům poskytnout. Jelikož jsou ale ve většině případů peníze používány spíše na spotřební zboží, mají doposud minimální vliv na dlouhodobý rozvoj země (GIULIANO & RUIZ-ARRANZ, 2009).

1.3 Rozvoj země

Regionální rozvoj je široký pojem, v literatuře se nedá jednotně definovat. Jeho společné prvky se však vždy vztahují k určitému chápání územního celku (regionu) nebo k různým procesům rozvoje (MAIER, 2012). Regionální rozvoj je výsledkem rozhodování mnoha aktérů – podniků, soukromých domácností (jednotlivců) a veřejným sektorem (státem).

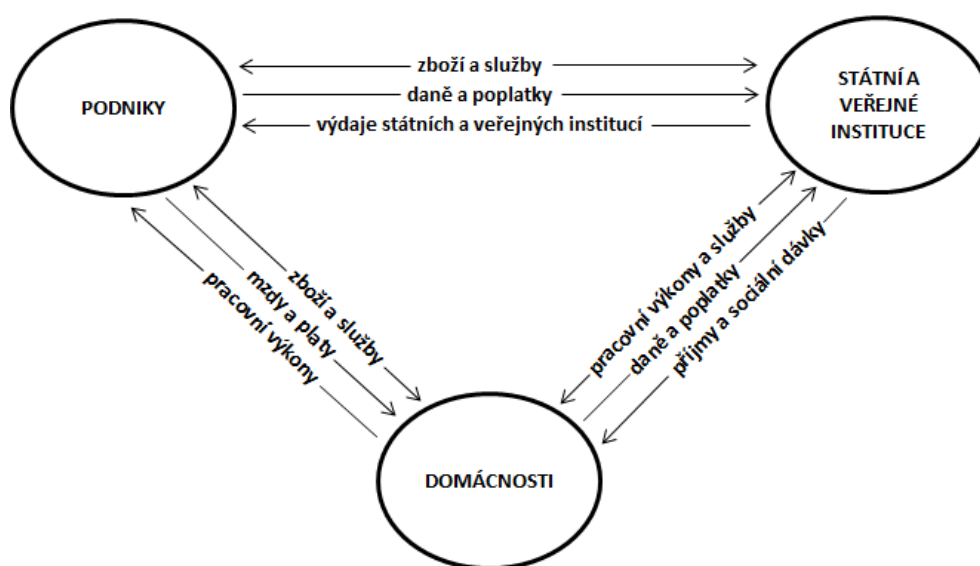
Podniky – vedení podniků rozhoduje o tom, kde (na jakém místě) bude realizovat své aktivity (výrobní, obchodní, výzkumné, řídicí a další). Podnik může soustředit svoje aktivity na jednom místě, nebo je může rozdělit na větší počet stanovišť.

Soukromé domácnost (jednotlivci) – svým rozhodováním ovlivňují regionální struktury, buď jako finální spotřebitelé zboží a služeb, nebo jako zaměstnanci,

podnikatelé či investoři. I oni rozhodují o svém stanovišti, místě bydliště, místě zaměstnání, trávením volného času atd.

Veřejný sektor (stát) – strukturuje politické a sociální rámcové podmínky pro soužití lidí a jejich ekonomické aktivity, vytváří právní rámec, zřizuje řadu institucí (justice, policie). Prostřednictvím vlastní hospodářské činnosti, daňovým příjmům, politických tlaků je stát bezprostředně svázán s ekonomikou (JEŽEK et al., 2014).

Obr. 2 Aktéři regionálního rozvoje



Zdroj: JEŽEK a kol., 2014, vlastní zpracování

Regionální rozvoj zahrnuje různé složky – hospodářský rozvoj, sociální rozvoj nebo rozvoj jednotlivých složek (rozvoj dopravy, rozvoj podnikání, rozvoj vzdělanosti obyvatelstva, apod.). Jednotlivé složky regionálního rozvoje jsou mezi sebou provázány, v případě ekonomického rozvoje je třeba zabývat se také jejími sociálními dimenzemi a jejími rozměry vztahujícím se k životnímu prostředí (MAIER, 2012).

Smyslem rozvoje regionu je zlepšování podmínek v regionu tak, aby se udržoval či vzrůstal blahobyt obyvatelstva. V sociální oblasti zlepšování podmínek spojených s rozvojem regionu znamená lepší sociální prostředí, lepší sociální služby, zdravotnictví a školství. Součástí zlepšování podmínek v regionu je i zlepšování kvality životního prostředí, které samo o sobě k rozvoji regionu nevede, avšak utváří podmínky pro

rozvoj v hospodářství a rozvoj v sociální sféře. Možnosti rozvoje regionu se různí, není jeden univerzální koncept pro regionální rozvoj. Obecným kritériem pro nasměrování úsilí o podporu regionálního rozvoje je dlouhodobá udržitelnost. Dlouhodobá udržitelnost se týká jak hospodářského rozvoje, spojeného s růstem konkurenceschopnosti, tak i šetrného přístupu k životnímu prostředí bez zbytečného plýtvání zdroji v regionu (MAIER, 2012).

2 Analytická část

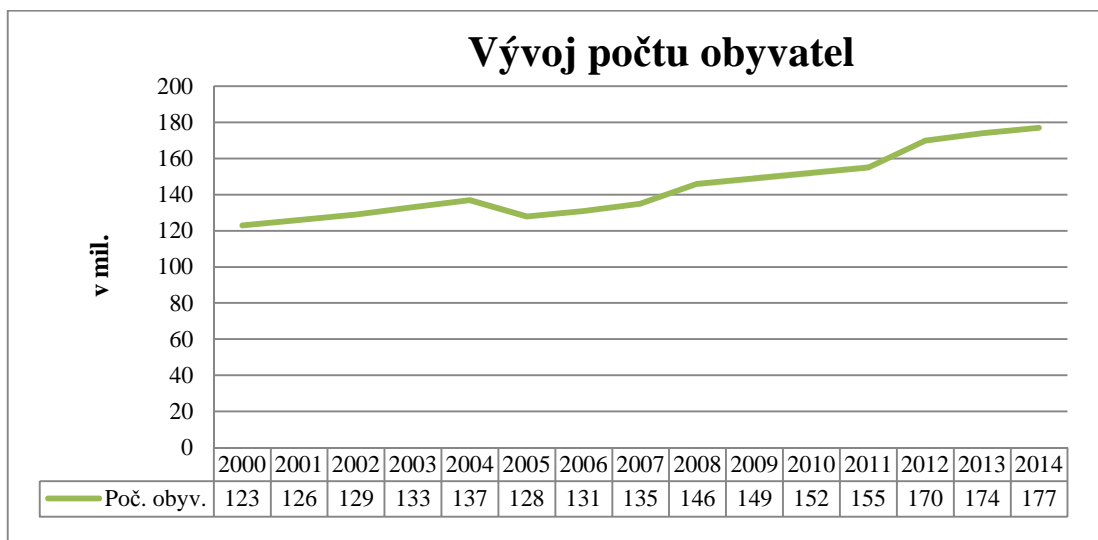
2.1 Základní charakteristika Nigérie

Nigérie je federativní republikou skládající se ze třiceti-šesti států a hlavního města Abuja. Nigérie je největším státem západní Afriky o rozloze 923 773 km². Na západě sousedí s Beninem a na východě s Kamerunem, na severovýchodě s Čadem, na severu s Nigerem. Na jihu je omývána vodami Guinejského zálivu Atlantského oceánu (businessinfo.cz, 2016). Terén je velice rozmanitý, od pobřeží se nacházejí bažiny, od jihu tropické pralesy, až po savany a polopouště k severu. Nejvyššími vrcholy jsou Jos Plateau ve středu Nigérie (1200 – 2000 m. n. m.) a hory podél východní hranice. Protéká zde řeka Niger, třetí nejdelší řeka v Africe (IHEKE, 2012).

Nigérie patří k nejlidnatějším zemím na světě. V roce 2014 zde žilo zhruba 177 milionů obyvatel a tímto se řadí mezi 10 nejlidnatějších zemí na celém světě (ISIUGO-ABANIHE, 2014). Když Nigérie vyhlásila svoji nezávislost v roce 1960, žilo v zemi odhadem pouhých 45 milionů obyvatel. Mezi rokem 1960 a 2012 tento nárůst představuje změnu zhruba o 268 %. Populace Nigérie tvoří asi 2,5 % z celkové světové populace. I přesto je zde střední délka života bohužel nejnižší z celé západní Afriky, muži i ženy se dožívají věku čtyřiceti-sedmi let (worldpopulationreview.com, 2015).

V grafu 1 můžeme vidět podrobný vývoj populace v letech 2000 – 2014. Můžeme pozorovat, že počet obyvatel má až na drobné výkyvy v roce 2004 stále vzrůstající tendenci.

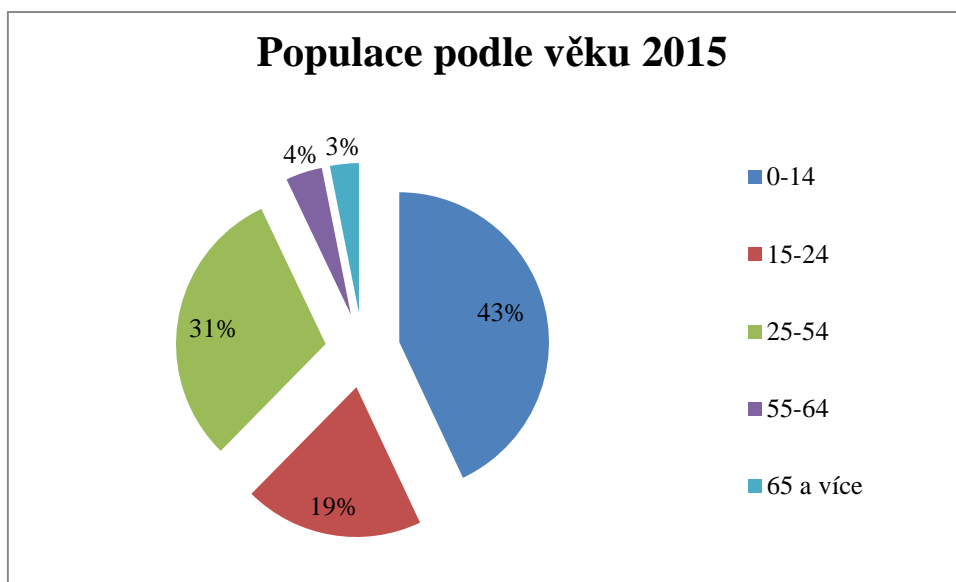
Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v Nigérii



Zdroj: <http://www.indexmundi.com>, vlastní zpracování

Obyvatelé mladší 25 let zastupovali v roce 2015 více než 60 % populace, z nichž děti mladší 15 let představovaly 43 %. Převaha mládeže v populaci a silná populační dynamika naznačuje, že růst bude pokračovat i v následujících letech. Populace ve věku 65 let a více tvoří pouhých 3,1 % (cia.gov, 2016).

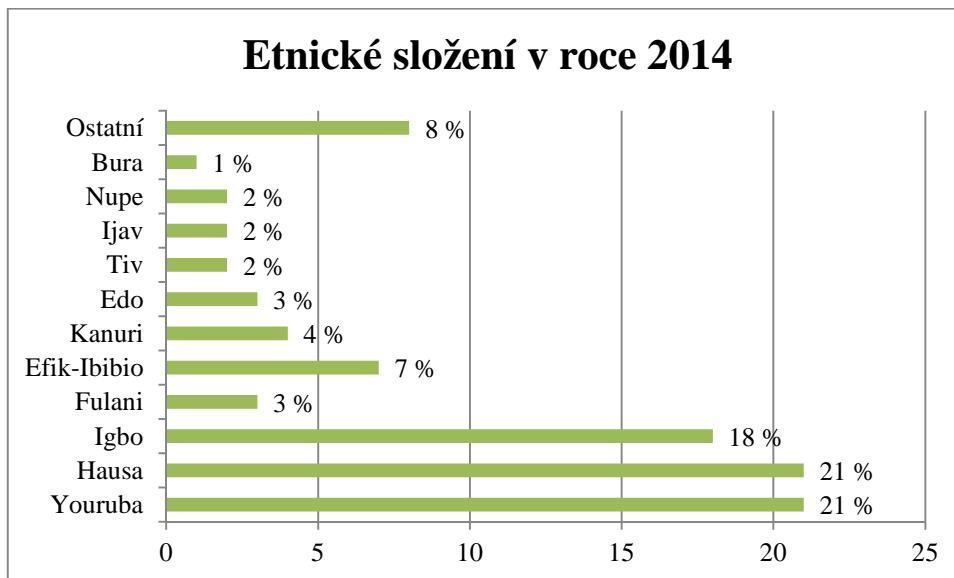
Graf 2 Populace podle věku v roce 2015



Zdroj: www.cia.gov, vlastní zpracování

Národnostní složení je zde rozmanité. V Nigérii žije až 250 etnických skupin. Podrobnější národnostní složení ukazuje graf 3.

Graf 3 Národnostní složení



Zdroj: <http://www.indexmundi.com>, vlastní zpracování

Největší zastoupení v Nigérii mají etnika Youruba a Hausa až 21 %. Etnikum Igbo mají také velké zastoupení (18 %) a dalším rozšířeným etnikem jsou Efik –Ibibio 7 %.

2.2 Historický migrační vývoj

Migrační pohyby v Nigérii můžeme rozdělit do tří hlavních epoch: před-koloniální éra, koloniální éra a éra po vyhlášení nezávislosti státu. Migrační procesy se měnily v průběhu prostoru, měřítka, směru i důvodů v rámci stěhování obyvatelstva.

2.2.1 Před-koloniální éra

Nigérie nebyla označována ještě jako národ. Etnické skupiny žily v různých královstvích a říších. Proto jsou informace z této doby značně omezené. Ovšem už v této ranné době probíhala vnitřní i mezinárodní migrace obyvatelstva především díky vnitřním etnickým konfliktům a válkám. Do pohybu bylo zapojeno i ilegální obchodování s otroky, kočovný způsob života nebo různé pochody na náboženská místa Arabského poloostrova. Jiná kategorie migrantů z tohoto období zahrnuje migrující

obchodníky a pastevce, kteří nejvíce působili v rámci trans-saharského obchodu. Vydávali se do zemí dnešního původu - Beninu, Burkina Fasa, Mali a Kamerunu. Jiným významným pohybem se stalo objevování posvátných míst. Poutní pochody vedly přes současný Súdán a Arabský svět ve snaze dostat se do Mekky po souši. Podél poutní trasy vznikaly velká sídla Hausanů, kteří se osídlovaly v místech dnešního Čadu a Súdánu.

Mezi největšími přistěhovalci byly etnické skupiny z Gobirawi, Nufawi, Bussawi, Tauregové a Zebramové. Zatímco etnika Hausanů a Fulanů se řadila mezi největší emigranty (AFOLAYAN et al., 2008).

2.2.2 Koloniální éra a vyhlášení nezávislosti

Příchod Britů v 19. století znamenal významný zlom v rámci interní a mezinárodní migrace. Činnosti koloniálních administrativních složek vymezily hranice, které do té doby v zemi neexistovaly. Dále v zemi začala působit relativně stabilní vláda, země byla obohacena o moderní dopravní prostředky a začala se rozvíjet politicko-hospodářská situace. Pozitivním odrazem politicko-hospodářské situace v rámci migrační situace byl vznik nových pracovních míst. Ze strany vlády byla prostřednictvím nátlaku a přesvědčování nucena práce v dolech a na plantážích. I v rámci vnitřní migrace proběhla výrazná změna, lidé se stěhovali na venkov, buď jako nájemná pracovní síla v oblasti zemědělství nebo dělnictví, či jako obchodníci, kteří převáželi zboží. Dalším faktorem zvyšující se migrace bylo budování železnice na železničních tratích.

Po první světové válce emigrace nabývala na síle. Migrační proudy byly nejvýraznější ze severu Nigérie do Ghany, nebo z jihozápadní Nigérie do Dahomey a opět Ghany. Po druhé světové válce byla migrace spojena s rozvojem a kontinuálně narůstala. V roce 1960 byla v Nigérii vyhlášena nezávislost, následně zhruba 0,5 – 1, 0 milionů obyvatel z Ghany imigrovali z ekonomických důvodů.

Migrační pohyby za prací byly především mezi státy západní Afriky. Zapříčinil to vznik hranic, které rozdělily obyvatele společné kultury a etnické skupiny žijící v různých zemích. Skupiny, žijící za hranicemi se cítili odmítáni a snažili se dostat zpět dovnitř

státu. Čím víc se však migrace stávala populárnější, tím více se lidé rozhodovali mezi Nigérií a jinou zemí, Velkou Británií. Tam se chtěli dostat především bohatší obyvatelé z důvodu lepšího vzdělání nebo za lepší práci, například v administrativě (AFOLAYAN et al., 2008).

2.2.3 Éra po vyhlášení nezávislosti

Od poslední čtvrtiny 20. století byla migrační situace doprovázena zvýšenou pracovní migrací na několika částech země více než kdykoliv předtím. Politická a ekonomická situace se stále měnila. Boje o přírodní bohatství a zřizování hlavních administrativních center podnítilo v zemi značné nepokoje. Ke snižování míry imigrace přispívaly také klimatické změny a do popředí se dostala emigrace uvnitř státu i za hranice.

V letech 1967 - 1970 probíhala Biafra válka, která zapříčinila vytlačování mnoha etnických skupin ze severní části Nigérie do jihovýchodní a jihozápadní části, či do republiky Benin. Situace se ale změnila v roce 1980, kdy vešel v platnost Protokol o volném pohybu zboží, kapitálu a lidí a následně se zvýšila imigrace obyvatel ze zemí ECOWAS. Také vznik nových měst motivoval obyvatele migrovat především z venkovských oblastí.

V Nigérii probíhal další hospodářský a politický vývoj. V červnu 1986 došlo ke změnám programu strukturálního přizpůsobení (SAP), který nabízel program od politiky plné zaměstnanosti po snížení výdajů na kritické služby, jako zdravotnictví a školství – obyvatelé začali více emigrovat mimo hranice. Další příčinou emigrace byly klimatické změny, kdy silné sucho podmiňovalo ke krátkodobé nebo dlouhodobé migraci do městských center uvnitř Nigérie, případně za její hranice do Nigeru či Čadu.

Do roku 1991 tvořili cizinci velmi malé procento z celkového obyvatelstva. Imigranti byli spíše obyvatelé jiných afrických států – Beninu, Nigeru, Čadu, Kamerunu, Ghany, Toga, Libérie a dalších. V následujících letech se migrace rozšířila, především v rámci pracovní migrace, kdy se vzdělaní obyvatelé začali stěhovat do bohatých států – USA, Saudské Arábie, západní Evropy (Velké Británie, Dánska, Irska, Francie, Španělska, Itálie) a Kanady (AFOLAYAN et al., 2008).

2.3 Vývoj migračních trendů

Migrace má významný vliv na hospodářský rozvoj Nigérie. Remitence posílané nigerijskými obyvateli ze zahraničí jsou potenciálním nástrojem k rozvoji v této oblasti. V Sub-saharské Africe je Nigérie největším příjemcem remitencí. Světová banka zařadila Nigérii jako pátého největšího příjemce soukromých finančních toků (ISIUGO-ABANIHE, 2014). Nárůst přílivu remitencí napomáhá k ekonomickým reformám v zemi, rostoucím investičním příležitostem, mezinárodním transakcím, které podporují tok obchodu, kapitálu i technologií (AFOLAYAN, 2009).

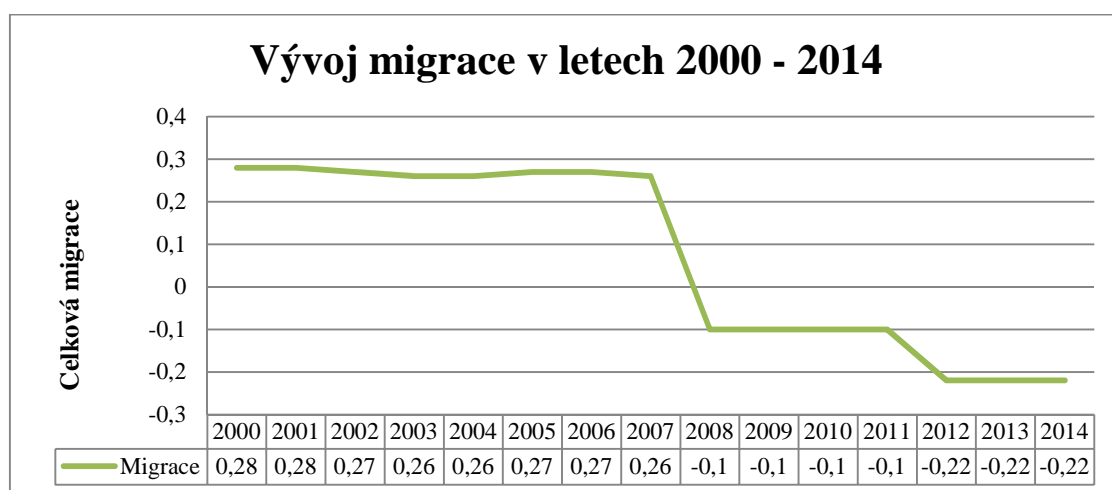
Důležitým důvodem k migraci v Nigérii je zlepšení sociálního rozvoje jedince. Především posílení životní úrovně jednotlivců i rodiny, nový způsob života, zlepšení sanitární situace v mateřské zemi, budování zdravotnických center i škol. Vzdělání je důležitou složkou lidského rozvoje a investování do vzdělání je považováno za nejlepší formu rozvoje. V Nigérii je nevýhodou nedostatek vysokoškolského vzdělání, proto velký počet nigerijských obyvatel migruje každý rok za účelem jeho dosažení (ISIUGO-ABANIHE, 2014). Počet migrantů, kteří odcházejí za účelem studia, se kontinuálně zvyšuje. To s sebou nese negativní důsledky pro zemi z hlediska lidského kapitálu. Mnoho migrantů zůstává v zahraničí a stávají se permanentními imigranty cílové země (AFOLAYAN, 2009).

Pracovní migrace v Nigérii podporuje rozvoj všech účastněných stran. Vracející se migranti přispívají v oblasti transferu technologií a dovedností. V cílových zemích migrace omlazuje pracovní síly a vede ke zlepšování ekonomické životaschopnosti státu v tradičních odvětvích. Zejména v zemědělství, průmyslu a službách. Migranti nabývají nových zkušeností a dovedností. Další výhodou je transfer finanční podpory rodinným příslušníkům, který napomáhá vylepšit jejich dosavadní situaci. Finanční prostředky se odrážejí také v rámci investic do podnikání a mezinárodního obchodu (ISIUGO-ABANIHE, 2014). Nigérie je také zemí pro vysoce vzdělané imigranty. V posledních letech se imigranti dokázali prosadit i na pozicích jako jsou generální manažer, korporační manažer a na pozici psychologických a matematických věd. O něco menší procento pracovalo v komunikačních službách a manuálních pracích (AFOLAYAN, 2009).

Etnické nepokoje jsou taky jedním z důvodů migrace. Nigérie je osídlena rozmanitými etnickými skupinami, proto zde panují etnicko-náboženské, politické a kriminální rozbroje. Největším z těchto problémů je teroristická skupina, Boko Haram², která je hlavním faktorem k masivní migraci zejména ze severovýchodních oblastí (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

Životní prostředí má také velký vliv na migrační pohyby. Klimatické změny jako povodně, bouře, vlny veder a desertifikace, jsou faktory ovlivňující rozložení obyvatelstva a jejich mobilitu. Obyvatelé nejsou schopni adaptovat se v takových podmínkách a jsou nuceni migrovat (ISIUGO-ABANIHE, 2014). Graf 4 ukazuje podrobný vývoj migrace.

Graf 4 Vývoj celkové migrace v letech



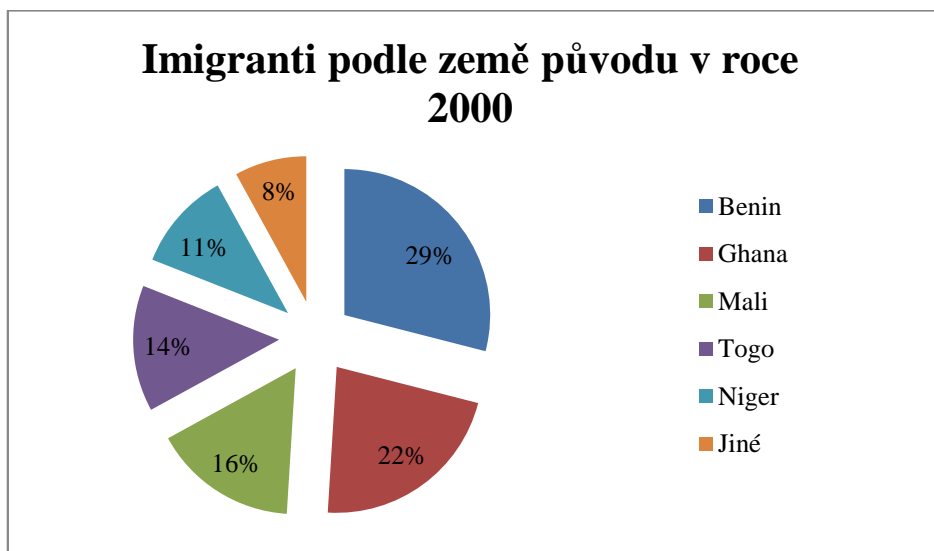
Zdroj: <http://www.indexmundi.com>, vlastní zpracování

2.3.1 Imigrace

Nigérie je atraktivní zemí pro mnoho imigrantů především ze sousedního hospodářského společenství (ECOWAS). Přistěhovalci z Beninu, Ghany a Mali představují nejpočetnější národnosti v Nigérii. Již v minulosti byly tyto národnosti nejčastějšími imigranty v zemi (AFOLAYAN, 2009).

² Boko Haram je islamistická teroristická sekta operující v Nigérii. Má na svědomí krvavé masakry na severovýchodě země a v posledních letech útoky nabývají na intenzitě. Neschopnost politických stran řešit tuto hrozbu je zásadním bezpečnostním problémem dnešní Nigérie (cbap.cz, 2016).

Graf 5 Imigranti v Nigérii podle země původu v roce 2000



Zdroj AFOLAYAN, 2009, vlastní zpracování

I v následujících letech dominovaly v rámci migrace spíše země ze spolku ECOWAS, přičemž v roce 2006 tvořily přes 50 %, zatímco 16 % byli obyvatelé jiných afrických států. Můžeme říct, že zhruba 2/3 imigrantů jsou afrického původu a zbylá 1/3 pochází z jiných států (USA, Velká Británie, Čína, Brazílie, Francie, Izrael, Německo, Itálie a další) (ISIUGO-ABANIHE, 2014). Podrobnější vývoj v letech 2001 - 2006 můžeme vidět v tabulce 2.

Tab. 2 Vývoj přistěhovalých obyvatel v letech 2001 - 2006

Rok	Celkový počet cizinců	ECOWAS obyvatelé	
		Počet	Z celkového % cizinců
2001	481 000	305 000	63,4
2002	495 000	314 000	63,4
2003	509 000	477 000	93,7
2004	635 000	537 000	85,9
2005	639 000	623 000	97,5
2006	999 273	513 308	51,4

Zdroj: ISIUGO-ABANIHE, 2014, vlastní zpracování

2.3.1.1 Imigrace za zaměstnáním

Současné údaje o stavu zaměstnanosti přistěhovalců nejsou k dispozici. Avšak studie o počtu pracujících osob v Nigérii, které byly provedeny v roce 2001 ukazují, že většina pracovních migrantů byla zaměstnána v neformálním sektoru. Mnoho zahraničních pracujících migrantů pracovalo v následujících oblastech – generální ředitel (2,73 %), firemní manažer (0,89 %), přírodní vědy, matematika (0,43 %), kancelářský personál (0,34 %), dělníci v hornictví, stavebnictví, zpracovatelský průmysl a doprava (0,27 %). Relativně menší čísla zahrnují pracovní místa v oblasti biologických věd a zdravotnictví (0,18 %), módní design a modeling (0,17 %) a poslední kategorií je zemědělství a rybolov (0,16 %) (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

Většina zahraničních pracovníků, která pracuje ve zdravotnictví je spojená s vysokou emigrací v těchto oborech. Mnoho vyškolených zdravotních sester a lékařů spíše ze země emigruje a tato volná pracovní místa musí být plně obsazena, často právě imigranty z jiných zemí, jelikož místní obyvatelé nemají dostatečné znalosti. Ministerstvo zdravotnictví uvádí, že téměř tři tisíce (2968) krajanských lékařů z (39 210) lékařů a 215 krajanských zubních lékařů z celkového počtu 2 773 zubařů podstupovali praxi v zemi v roce 2006 (AFOLAYAN, 2009).

2.3.1.2 Imigrace v rámci studia

Statistiky, které zachycují přistěhovalce za studijními účely, jsou neúplné. Roční shrnutí Mezinárodní organizací pro migraci z r. 1991 ukazuje, že tehdy bylo v zemi zhruba 30 000 zahraničních studentů především ze zemí ECOWAS. Nigérie nabízí poměrně rozmanitou nabídku vysokoškolských institucí, 129 univerzit, 81 škol s technickým zaměřením a 88 pedagogických vysokých škol. Velký počet pochází z Kamerunu, Sierra Leonu a Libérie, ale také se zde najdou američtí a evropští studenti, kteří do země přicházejí v rámci krátkodobých výměnných programů a pro výzkum (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

2.3.1.3 Nedobrovolná imigrace

Nedobrovolná nebo vynucená migrace je způsobena důsledkem přírodních katastrof, zhoršujícím se životnímu prostředí nebo politických konfliktů. Situace v západní

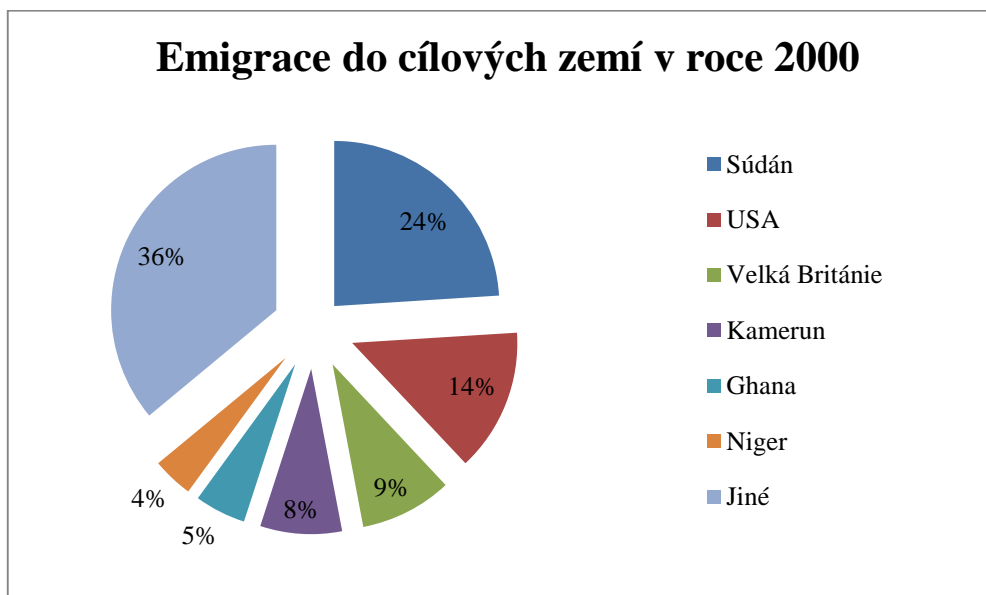
Africe se zhoršila, v důsledku zvyšujícímu se suchu a konfliktů v ostatních zemích. Imigranty můžeme podle těchto kategorií označit jako žadatele o azyl a uprchlíky. Nigérie zaznamenala v roce 2014 celkem 941 žadatelů o azyl a 1679 uprchlíků především z Demokratické republiky Kongo, Kamerunu, Mali, Středoafričské republiky, Čadu a Súdánu. Většinu žadatelů tvořili muži (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

2.3.2 Emigrace

Nigérie, šestý nejpočetnější stát ve světě, je také velkým zdrojem emigrantů. V roce 2010 opustilo zemi 21,8 milionů obyvatel, což představuje 2,5 % obyvatel regionu. Přesné údaje o bydlišti nigerijských občanů v zahraničí je velice obtížné dohledat, avšak podle odhadů se většina emigrantů soustřeďuje v následujících zemích: Súdán, USA a Velká Británie (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

Prozatím nejspolehlivější informace jsou do roku 2006 z hlediska sčítání lidu, které v tomto roku proběhlo. Proto jsou v následujícím grafu znázorněny cílové destinace emigrantů v roce 2000.

Graf 6 Emigrace do cílových zemí v roce 2000



Zdroj: AFOLAYAN, 2009, vlastní zpracování

V roce 1983 zažila Nigérie transformaci z imigrantské země na emigrantskou zemi. Nigérijci se začali stále více stěhovat do jiných zemí, z počátku to bylo jen v rámci jiných afrických zemí (Ghana, Kamerun a další bohaté státy jižní Afriky). Postupem času se však emigrace začala orientovat i na jiné země. Od roku 1980 začalo mnoho Nigérijců odcházet do Německa, Francie, Nizozemska a Belgie, jednalo se především o pracovní migraci. Dalším důvodem ke zvyšující se emigraci byla vzdělanost. Mnoho rodin se stěhovalo se svými dětmi do Velké Británie nebo USA, aby dosáhli lepšího vzdělání. Největší rozmach nastal v roce 2004, kdy byli nigerijští obyvatelé pátými největšími azylovými žadateli v evropských zemích, což bylo to způsobeno etnicko-náboženskými konflikty v zemi. Z hlediska vysokého počtu populace jejich žádosti byly často zamítány, než jak tomu bylo u jiných ECOWAS zemí. Od roku 2000 se také zvyšovala migrace spojená s prostitucí, největšími destinacemi této migrace byla Itálie, Nizozemsko a Španělsko. Z počátku ženy migrovaly jako levná pracovní síla a později některé z nich propadly k prostituci (AFAHA, 2013).

Údaje z OSN roku 2013 o trendech v mezinárodní migraci naznačují, že počet žijících obyvatel mimo Nigérii se stále zvyšuje. Mezi lety 1990 – 2013 se téměř zdvojnásobil. Více než 2/3 obyvatelstva žily v rozvinutějších regionech v roce 2013. V roce 1990 pouze 33,8 % emigrantů žilo v rozvinutých regionech, do roku 2000 se podíl zvýšil na 52 % a dále pak na 56,7 % do roku 2010. V roce 2013 emigrovalo 35,6 Nigérijců do Afrických zemí, 34,2 % do Evropy a 26,4 % do Severní Ameriky, ostatní žili v Asii, Latinské Americe, Karibiku a Oceánii. Podrobnější informace jsou zobrazeny v příloze číslo 2. Jedním z hlavních důvodů je, že stále větší počet emigrantů hledá v rozvinutých regionech lepší pracovní podmínky a kvalitnější vzdělání. Naopak klesá počet emigrantů v rámci méně rozvinutých regionů, což souvisí s ekonomickou situací a sociálními otřesy v těchto zemích, především afrických (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

2.3.2.1 Emigrace za zaměstnáním

Emigrace kvalifikovaných Nigérijců do jiných zemí za lepšími pracovními podmínkami je jednou z hlavních důvodů migrace obyvatelstva. Migrace za zaměstnáním je typická pro USA a Velkou Británii, které každoročně přitahují mnoho nigerijských lékařů a

sester. Téměř 90 % nigerijských lékařů v zahraničí pracovalo právě v těchto dvou zemích (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

2.3.3 Emigrace za studijními účely

Od roku 2000 do roku 2006 se počet studentů, kteří opustili zemi, zdvojnásobil a vzrostl z 10 000 na 22 000 studentů. Růst poptávky po vysokoškolském vzdělání v zemi je do značné míry závislý na velikosti populace mladých lidí. V současné době je v zemi 129 vysokých škol. I přes zvyšování kapacit vysokých škol kvalita vzdělání není na dobré úrovni. Pouze 43 % z nigerijských vysokoškolských pedagogů má titul Ph.D. Vztahy mezi pedagogy a studenty nepatří k těm nejlepším, proto se mnoho nigerijských studentů uchází o školy v zahraničí, především v USA, Velké Británii, skandinávských zemích, Kanadě, ale i v afrických zemích, zejména v Ghaně (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

2.3.3.1 Nedobrovolná emigrace

Počet nigerijských žadatelů o azyl se prudce navýšil. Více než 650 000 obyvatel bylo přesídleno uvnitř státu ze severu v důsledku působení teroristické skupiny Boko Haram. Došlo ke zničení vesnic a měst v severní části Nigérie a lidé byli nuceni emigrovat. Někteří migrovali v rámci státu, jiní hledali úkryt v zahraničí. Z afrických zemí hledalo více než 17 000 Nigerijců azyl v Čadu, Kamerunu, Nigeru, z evropských zemí hledali obyvatelé azyl především v Itálii, Irsku, Švýcarsku, Velké Británii a Španělsku (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

2.4 Dopady mezinárodní migrace

Migrace, vnitřní nebo mezinárodní, má veliký vliv na hospodářský rozvoj. Jedním z dopadů je určitě odliv mozků (brain-drain), kdy kvalifikované obyvatelstvo opouští zemi původu za účelem hledání zaměstnání nebo zakládání vlastních podniků v zahraničí. Ale když se pak dotyční do země původu vrací s novými nabytými zkušenostmi (brain-gain), může to pro zemi mít pozitivní dopad.

Další vliv na hospodářský rozvoj mají remitence, které jsou s migrací úzce spojeny. Jejich příjem tvoří zhruba 65 % z celkových zahraničních příjmů Nigérie, proto jsou důležitým finančním nástrojem v zemi (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

Z Nigérie často odchází velké množství vysoce vzdělané populace – v zemi se vždy vyučí a pak jdou pracovat do zahraničí, především do západní Evropy nebo USA. Odhady ukazují, že se jedná až o 90 % vyškolené populace, která žila a pracovala v USA nebo Velké Británii. Pokud se trend emigrace vzdělaného obyvatelstva nezmírní, Nigérii nebude moci dosáhnout ekonomického rozvoje v dlouhodobém období. Hospodářský rozvoj je utvářen obyvatelstvem s dobrými znalostmi, schopnostmi a talentem. Vzdělaní obyvatelé by měli podporovat svoji zemi a vést ostatní k tomuto rozvoji. Jejich absence ovšem vede ke zvýšené korupci, kriminalitě a chudobě (MBA, EKEOPARA, 2012).

Přínosem mezinárodní migrace jsou Nigerijci žijící v diaspoře. Pro Nigérii jsou klíčové, jelikož se aktivně zapojují do mezinárodních transakcí a snaží se navazovat dobré obchodní vztahy se zemí. V souladu s tím byla zřízena v roce 2002 organizace, která se zabývá podporou Nigerijské diaspory (NIDO – Nigerians in diaspora organization). Velké množství Nigerijců, žijících v jiných západoafrických státech (Ghana, Benin, Pobřeží slonoviny, Senegal, Gambie a Kamerun), si zřídilo v těchto zemích dočasný pobyt a řídí odsud podniky. Jejich podnikatelské aktivity jsou přínosné pro Nigerijskou ekonomiku – poskytují široký sortiment zboží a služeb. Vláda pak může vybírat od podniků daně, dovozní cla, tarify a tržní příspěvky, které dále napomáhají rozvoji země (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

Zlepšení dosavadní situace jedince a dosažení lidského rozvoje je jedním z hlavních důvodů k mezinárodní migraci. Nový způsob života, hygieničtější prostředí, budování škol a zdravotních středisek, to vše je pod záštitou sociálního rozvoje. Se sociálním rozvojem opět vysoce souvisí remittance, které emigranti zasílají do mateřské země svým rodinným příslušníkům, aby jim pomohly z chudoby.

Klíčovým faktorem pro sociální rozvoj je vzdělání, především z hlediska dostupnosti ke vzdělání. Migrace v mnoha případech zpřístupňuje dostupnost a kvalitu vzdělání. Většina migrantů, kteří dosáhnou vyššího vzdělání, získává lepší zaměstnání v zemi. Negativním dopadem mezinárodní migrace je návratnost vzdělaných obyvatel. Většina migrantů se po dosažení určitého stupně studia v zahraničí usadí a rodinu podporuje

prostřednictvím remitencí. Mateřská země tím ztrácí kvalifikovanou pracovní sílu. Vzhledem k tomu, že v Nigérii jsou přítomni i obyvatelé jiných státních příslušností, začaly se zde budovat americké, britské i turecké školy, nacházející se v městských centrech Lagos a Abuja.

Další důležitou složkou z hlediska sociálního rozvoje je dostupnost a kvalita zdravotnických center. Pro Nigérii jsou subjekty zdravotní péče stěžejní, mnoho studovaných lékařů a zdravotních sester se po absolvování školy rozhodne zemi opustit a pokračovat ve své praxi v zahraničí, země se tak musí vyrovnat s odlivem kvalifikované pracovní síly. Nigérie tak trpí dvojnásobně, jelikož do těchto studentů vláda investuje nemalou částku během studia a studenti se pak rozhodnou zemi opustit a věnovat se zdravotnické kariéře v zahraničí. Často tedy dochází k tomu, že v nemocnicích pracují nedostatečně kvalifikovaní lékaři. Zdravotní situace v Nigérii je obdobná jiným rozvojovým zemím, v zemi je vysoký výskyt HIV/AIDS a nedávno aktuální virus Ebola. Zmíněné nemoci jsou spojeny právě s migračními pohyby obyvatel.

S rozvojem souvisí i pracovní migrace, která podporuje růst všech zúčastněných stran. Nigérie je významnou africkou zemí, do které přicházejí lidé pracovat ze sousedních států. Ropný sektor a nově rozvíjející se odvětví ve zpracovatelském průmyslu, zemědělství a obchodu jsou lákavými pohnutky pro mnoho zahraničních obyvatel. Nigérie zaměstnává imigranty jak v oblasti manažerských pozic, tak ve zpracovatelském průmyslu, dopravě, ve službách i v drobných soukromých hospodářských podnicích. Pracující imigranti jsou hnacím motorem nigerijské ekonomiky. Dalším přínosem jsou i reemigranti, kteří se vrací ze zahraničí a přináší do země nové technologie, know how, podporují obchod se zemí, ze které se vrací a tvoří lepší investiční klima pro zemi (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

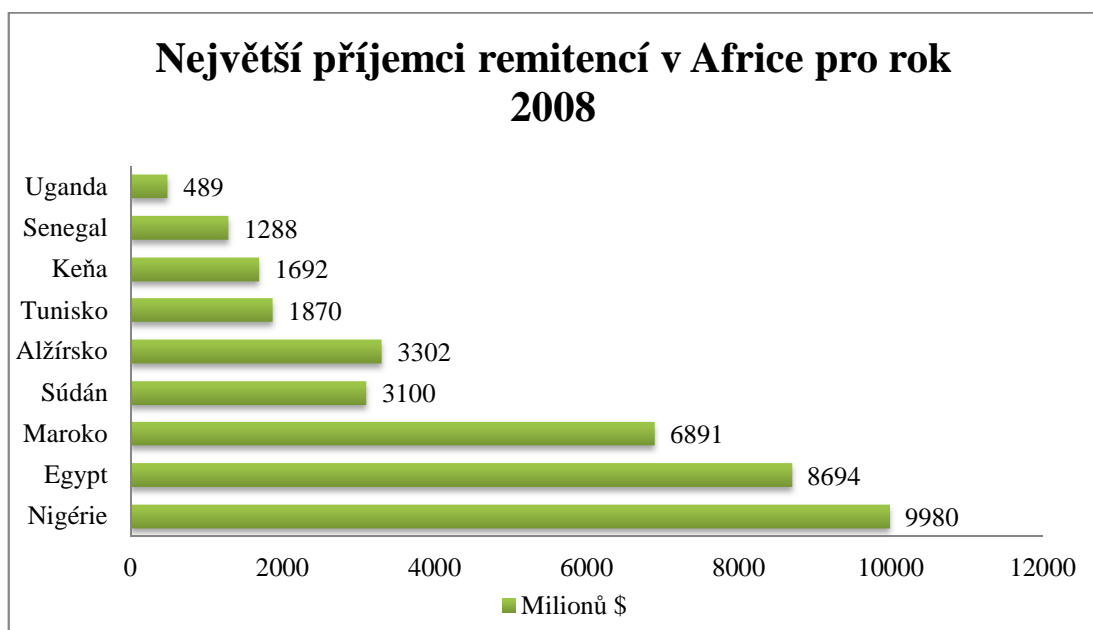
2.5 Remittance

Remittance jsou v současné době druhým nejvýznamnějším finančním zdrojem. Před nimi jsou přímé zahraniční investice (FDI) a za nimi oficiální rozvojová pomoc (ODA). Remittance mají tu výhodu, že na rozdíl od všech tří uvedených typů vnějšího financování jsou nejstabilnějším nástrojem. Vývoj toku remitencí se odvíjí od

ekonomického cyklu v hostitelské zemi, než v zemi původu migrantů. Oproti ostatním soukromím finančním tokům (FDI a různým půjčkám) reagují na eventuelní problémy a krize spíše posílením, než stáhnutím investic z rizikových oblastí. Pro mnoho rozvojových zemí jsou remitence nejdůležitějším finančním tokem vůbec (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

Remitence jsou úzce spojeny s migrací. Převody peněz nebo zboží proudí zpět do země především v rámci podpory rodinných příslušníků. V současné době jsou právě remitence podstatným zdrojem příjmů pro rozvojové země (AFAHA, 2013). Remitence jsou formou příjmu, který napomáhá snižovat chudobu obyvatel v Nigérii. Studie remitencí v Nigérii odhadují, že chudoba je zmírněna u domácností s těmito příjmy. Remitence jsou využívány především na základní potřeby a na rozvoj sociálního života (školství, zdravotnictví, bydlení) a vytvářejí tak pozitivní dopad na lidský rozvoj (OLUWAFEMI & AYANDIBU, 2006). Graf 7 ukazuje, že Nigérie je největším příjemcem v Africe, dále jsou remitence významným zdrojem pro Egypt a Maroko.

Graf 7 Největší příjemci remitencí v Africe pro rok 2008



Zdroj: AFAHA, 2013, vlastní zpracování

2.5.1 Velikost remitencí

Oficiální toky remitencí do rozvojových zemí dosahovaly 436 bilionů dolarů v roce 2014, a tím došlo k nárůstu o 4,4 % od minulého roku. Remitence jsou klíčovým zdrojem finančních prostředků pro rozvoj země. Poslední studie Světové banky dokazují, že remitence mají nižší volatilitu oproti jiným finančním tokům (investicím a půjčkám). V tabulce 3 můžeme vidět vývoj remitentních toků do rozvojových zemí do roku 2014 a předpovědi do roku 2017 (Migration and development brief, 2014).

Tab. 3 Vývoj remitentních toků do rozvojových zemí

	(Miliard \$)					
	2012	2013	2014	2015	2016 p	2017 p
Rozvojové země	403	418	436	440	459	479
Východní Asie a Pacifik	107	113	122	125	130	135
Evropa a střední Asie	46	52	48	42	45	48
Latinská Amerika a Karibik	60	61	64	66	69	71
Středo-východní a severní Afrika	49	49	53	53	55	57
Jižní Asie	108	111	116	120	126	132
Sub-saharská Afrika	32	32	35	33	34	36

Zdroj: Migration and development brief, 2014, vlastní zpracování

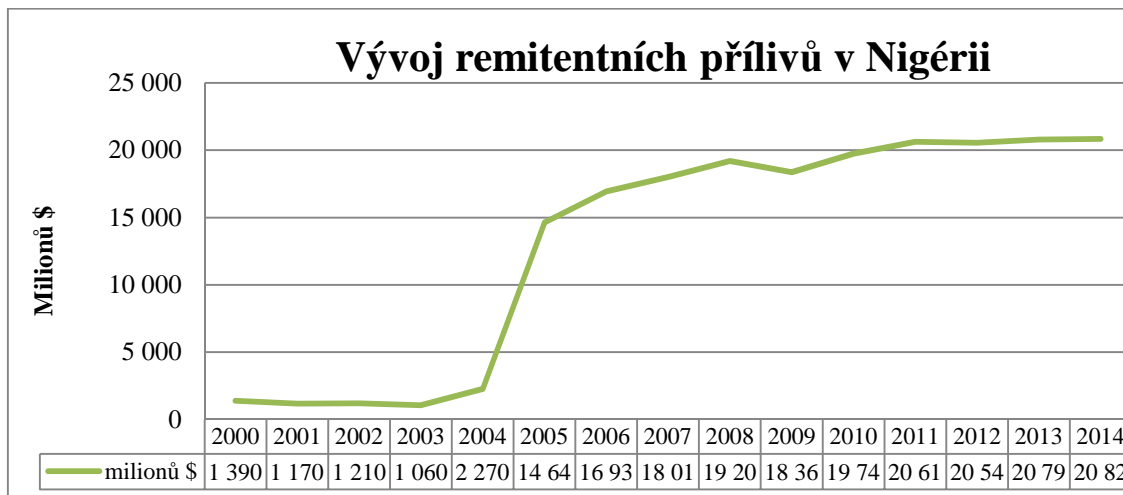
Remitence plynou ze zemí s hlavní koncentrací migrantů, tedy z vyspělých zemí (USA, Švýcarsko, Německo) nebo ropných zemí (Saúdská Arábie) (ADAMCOVÁ & NĚMEČKOVÁ, 2009).

V průběhu posledních tří desetiletí se Nigérie potýkala s výrazným pohybem pracovních sil z jedné země do druhé. Došlo k výraznému zvýšení emigrace do Evropy, Severní Ameriky a na střední východ. V současnosti je Nigérie zdaleka největším příjemcem remitencí v Sub-saharské Africe (OSHOTA & BADEJO, 2014). USA a Velká Británie jsou zdaleka nejlukrativnějšími státy pro nigerijské migranty. Nigerijští obyvatelé obdrželi od emigrantů z těchto zemí 9,4 miliardy \$ v roce 2015 (5,7 \$ miliard z USA a 3,7 \$ miliard z Velké Británie) (premiumtimesng.com, 2016).

V grafu 8 můžeme vidět, že od roku 2004 se transfery remitencí rapidně navýšily, v roce 2005 dosahovaly téměř 15 miliard dolarů oproti roku 2000, kdy tvořily okolo

miliardy dolarů. I v dalších letech měly rostoucí tendenci a v současné době dosahují téměř 21 miliard dolarů.

Graf 8 Příliv remitencí do Nigérie v letech 2000 – 2014



Zdroj: <http://www.indexmundi.com>, vlastní zpracování

2.5.2 Způsoby transferu

Podle Světové banky jsou transfery peněz do Sub-saharské Afriky jedny z nejdražších způsobů v celosvětovém měřítku. Jejich procentuální poplatek z celkové částky se pohybuje mezi 5 – 15 %. Z důvodů takto drahých poplatků, mnoho nigerijských emigrantů využívá spíše neformální transfery. Jedním z oblíbených způsobů je hotovostní převod přes různé společnosti nebo malé banky, které působí jako tzv. agenti (Migration and Development Brief, 2013).

Tab. 4 Způsoby transferů v Nigérii v roce 2009

Formální a neformální transfery v Nigérii, 2009 (podíl příjemců)		
Způsob	Mimo Afriku	V rámci Afriky
Prostřednictvím operátora	57,1	35,2
Přítel nebo příbuzný	12,8	15,4
Přímý přenos na BÚ	11,8	12,1
Přímý přenos bankou	10,5	17,6
Emigrante (během návštěvy)	5,4	13,2
Neformální individuální agent	2,5	4,4
Poštovní poukázkou	0	1,1
Zahraniční směnárna	0	1,1

Zdroj: AFAHA, 2013, vlastní zpracování

Tab. 4 ukazuje způsoby transferů, které jsou emigranty využívány. Můžeme vidět, že v důsledku vysokých bankovních poplatků jsou často voleny neformální způsoby.

2.5.3 Využití remitencí

Remitence jsou používány domácnostmi především pro vlastní spotřebu, zdravotnické služby a vzdělání. Kromě osobní spotřeby jsou určeny i k investování v rámci komunitních projektů – poskytování vzdělání, zdravotnických služeb i rekreačních zařízení. Obecně platí, že remitence přispívají k rozvoji a v Nigérii byly identifikovány jako hlavní ukazatel dopadu migrace (AFOLAYAN, 2009). Následující tabulka znázorňuje podrobné využití remitencí v Nigérii.

Tab. 5 Využití remitencí

Využití remitencí (% z celkového příjmu remitencí)		
Použití	Mimo Afriku	V rámci Afriky
Potraviny	10,1	20,1
Vzdělání	22,1	19,6
Zdravotnictví	5,1	12,0
Nájem za pozemek	4,4	4,9
Dopravní prostředek	0	0
Svatba/pohřeb	0,4	1,0
Výstavba domu	5,8	0
Přestavba domu	4,7	3,2
Nákup pozemků	24,8	16,6
Zlepšení farmy	-	0
Obchodní záležitosti	21,7	20,1
Investice	-	-
Ostatní	0,8	2,6

Zdroj: AFAHA, 2013, vlastní zpracování

Tabulka 5 potvrzuje, že remitence jsou často využívány pro spotřebu a investice do lidského kapitálu - výdaje, které zlepšují zdravotní situaci a vzdělanost obyvatelstva (AFAHA, 2013).

2.5.4 Vliv remitencí na rozvoj regionu

Mezinárodní převody peněz jsou důležitým stimulem ekonomik většiny rozvojových zemí. Hrají zásadní roli při snižování chudoby, přerozdělování příjmů a zlepšují ekonomický rozvoj, především ve venkovských oblastech. Remitence se staly důležitým zdrojem příjmů jak pro vládu, prostřednictvím daní a poplatků, tak pro domácnosti. Na úrovni domácností zvyšují příjmy, které jsou vynaloženy na spotřební zboží, zvyšují úspory a zlepšují přístup ke zdravotnickým službám či lepšímu vzdělání v zemi. I v rámci rozvoje obcí se potvrdilo, že remitence napomáhají ke stimulaci místním komoditním trhům a příležitostem k práci. Jelikož jsou remitence méně procyklické, staly se spolehlivým zdrojem příjmů pro zemědělskou výrobu i ostatní domácnosti (IHEKE, 2012).

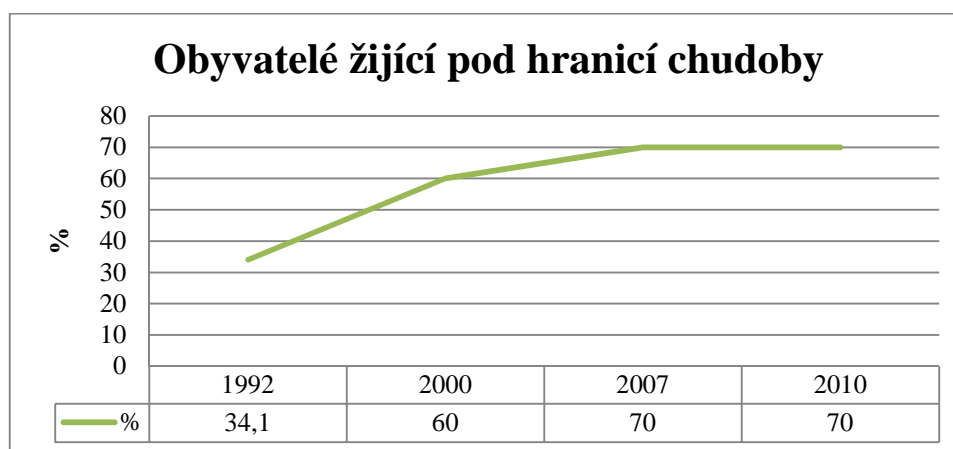
2.6 Rozvoj Nigérie

Nigérie patří v současné době k nejbohatším zemím Afriky. V posledních deseti letech zažívá ekonomika trvalý ekonomický růst. Průmysl se na tvorbě HDP podílí zhruba z 23,9 %. Dříve se průmysl orientoval na těžbu ropy a zemního plynu, výrobu ropných pohonných hmot a produktů chemického průmyslu. Ropný sektor se na tvorbě HDP podílí z 15,9 %. Nigérie je největším ropným producentem v subsaharské Africe, v nedávné minulosti byla důležitým dodavatelem do USA a nyní nejvíce dováží do Indie. Důsledkem změny státní politiky je větší orientace na zpracovatelský průmysl, a tak se země snaží pomocí různých reforem více rozvinout tento sektor. Významným odvětvím je také potravinářský průmysl (mlékárenství, masný průmysl, cukrovarnictví, pivovarnictví a pekařství), výroba spotřebního zboží (textilní, obuvnický, gumárenský a kožedělný průmysl), elektrotechnický průmysl, výroba stavebních hmot (cementárny) a také dřevařský, papírenský a polygrafický průmysl.

Nigérie má suroviny, velký trh, výrobní polohu a pracovní sílu, ale i přesto se často musí vyrovnat s řadou problémů. Největšími hospodářskými problémy jsou nedostatečně vzdělaná pracovní síla, nedostatek financí na podporu odvětví, nízké investice, nedostatečně fungující infrastruktura a chudoba obyvatelstva (businessinfo.cz, 2016).

Blahobyt obyvatelstva je jedním z mnoha ukazatelů z hlediska regionálního rozvoje země. Nigérie patří k ekonomicky silnějším státům, především díky ropnému sektoru, ale i tak se mnoho obyvatel ocitá v chudobě. Tento fakt podporuje i populační růst, který se neustále zvyšuje. Země má tak velké problémy zajistit všem obyvatelům dostupné vzdělání a následně pracovní místa. Obecně platí, že se zvyšujícím se počtem obyvatel se prohlubuje i chudoba, ve které se obyvatelé ocitají (TARTIYUS et al., 2015).

Graf 9 Obyvatelé žijící po hranici chudoby



Zdroj: <http://www.indexmundi.com>, vlastní zpracování

V grafu 9 vidíme, že situace (počet) obyvatel žijících pod hranicí chudoby v Nigérii se stále zvyšuje. Pro mnoho obyvatel jsou remitentní toky jediným zdrojem příjmu. Ačkoli přímo neovlivňují dlouhodobý hospodářský růst země, z krátkodobého hlediska jsou pro domácnosti přínosné. Prostřednictvím těchto toků dochází ke zlepšování životních podmínek jednotlivých rodin migrantů (ISIUGO-ABANIHE, 2014).

Remittance jsou důležité v oblasti snižování chudoby v rozvojových zemích. U domácností s remitentním příjmem je potvrzeno, že dochází ke zlepšování životní situace. Remittance představují zdroj úspor a kapitálu pro investice do vzdělání, zdravotnictví a podnikání. Peněžní zasluky mohou v mnoha zemích zlepšit úvěruschopnost státu a zvyšovat příjem devizových podílů v zemi (NYAMONGO, MISATI et al., 2012).

V rámci mezinárodní migrace je velice složité zabránit odlivu kvalifikovaných pracovních sil, což vede k úpadku regionálního rozvoje. Vzdělání je klíčem k úspěchu a proto si vláda musí obyvatelstvo udržet ve své zemi. Pokud vláda nebude usilovat o všeobecné hospodářské a politické podmínky, aby obnovila důvěru mezi migranty, počet migrujících bude stále narůstat. Nigérie je zemí, kde je vysoká hladina korupce, obecně nepříznivé prostředí pro investice, nejistota a vysoká trestní činnost. Vše je spojené se vzděláním, jelikož mnoho vzdělaných obyvatel ze země raději odchází do rozvinutějších zemí.

Je velice složité dělat jednotné závěry, zda jsou mezinárodní migrace a remitence zdrojem k rozvoji země, jelikož neexistuje dostatečný počet kvantitativních a kvalitativních výzkumů k dané problematice. Ovšem je velice důležité, aby země vyvinula takovou politiku, která bude minimalizovat záporné účinky a naopak bude maximalizovat účinky kladné, například zlepšení práv migrantů a zvyšovat investice do reemigrace (DE HAAS, 2007).

3 Návrhová část

Mezinárodní migrace je v současné době fenoménem a z hlediska lidského vnímání je přirozená. Má ovšem dalekosáhlé politické důsledky. Je důležité, aby migranti měli svá zákonná práva a povinnosti, které budou v zemích dodržovány. Přijímající země musí vynaložit určité potřeby pro integraci migrantů a určité regionální bezpečnostní programy, které udrží v zemi bezpečnost a stabilní rozvoj. Naopak vysílající země by měly vynaložit veškeré úsilí pro to, aby se staly atraktivní zemí pro vracející se migranty s lepšími dovednostmi a know-how, které by přispěly tamějšímu rozvoji. Případně aby obyvatelé zemi vůbec neopouštěli a aktivně se zapojovali do ekonomického rozvoje.

Nigérie patří v současnosti k nejlidnatějším zemím světa a do budoucna se očekává nárůst celkové populace. Je tedy důležité, aby vláda začala tento problém řešit. Je přirozené, že většině obyvatel se nedostane kvalitního vzdělání z důvodů omezených kapacit vzdělávacích zařízení. Vláda by proto měla investovat do výstavby nových škol, aby obyvatelé měli možnost rozvíjet se v této oblasti. Výstavba nových škol úzce

souvisí i s kvalifikovanými zaměstnanci, kteří by sociální rozvoj obyvatel prohlubovali. Vláda by měla prostřednictvím migračních politik zasáhnout do této oblasti a kvalifikované obyvatelstvo si v zemi udržet.

Jedním způsobem mohou být tzv. *restriktivní politiky*, které usilují o oddálení nebo zamezení migrace prostřednictvím splňováním určitých podmínek. Vzdělaní obyvatelé musejí po svých studiích odpracovat státem stanovenou dobu, aby naplnili tzv. morální povinnost své zemi. Dalším způsobem je, že obyvatelé musejí už při studiu splňovat určitou praxi a diplom získávají až poté, co vykonají určitý počet odpracovaných hodin v mateřské zemi. Nejrozšířenějším způsobem restriktivní politiky je atestace, kterou je možné získat také po absolvování několikaleté praxe, která musí být opět plněna v zemi původu. Druhým způsobem je tzv. *stimulační politika*. Jejím smyslem je udržení vzdělané pracovní síly prostřednictvím různých pobídek, které zpříjemní jejich profesionální působení v mateřské zemi. Příkladem stimulační politiky je zavedení různých garantových soutěží – odpouštění splácení půjček na studium, zavedení daňových úlev sponzorující dané odvětví a další. Politika, která má za cíl přitáhnout do země cizí státní kvalifikované příslušníky je pro zemi také klíčová. Jedná se o tzv. *rekrutační politiku*, jejímž cílem je ulevování obyvatelům od určitých povinností země. V rámci přilákání kvalifikovaných imigrantů je odpouštění nebo snižování výše zdanění příjmu, zjednodušení pravidel pro udělování pracovního povolení, tzv. vědecká víza, nebo přednostní udělování zelených karet. Posledním typem zlepšení migrační politiky je tzv. *návratová politika*, jejímž cílem je nalákat kvalifikované obyvatele ze zahraničí zpět do mateřské země. Tím dochází k potenciálnímu úniku mozků a naopak země přitahuje vzdělané mozky zpět, kteří přispívají rozvoji země ve velkém měřítku, prostřednictvím nově nabytých zkušeností. Existuje několik programů, které se touto politikou zabývají. Jeden z programů je zaměřený především pro mladé obyvatele, studenty, kdy jsou prostřednictvím zahraničních studijních pobytů či stáží vysíláni do zahraničí s cílem naučit se novým dovednostem. Vláda mu po celou dobu posílá určitou finanční podporu. Po návratu student dokončí vzdělání v mateřské zemi a zaváže se na státu, že po určitou dobu bude pracovat v mateřské zemi, nebo že dokončí určitý projekt, který si v rámci ukončení studia navrhl. V případě, že student nedodrží

podmínky a do mateřské země se nevrátí, nebo nedodrží pracovní smlouvu, musí být sankcionován ve formě vrácení veškerých vládních výdajů. Dalším možným programem je návratový grant, který bude vzdělaným reemigrantům usnadňovat reintegraci v mateřské zemi. Návrat jedince nedoprovází nátlak ze strany vlády, naopak emigranti se vrací dobrovolně, vláda pouze motivuje jedince k návratu prostřednictvím finančních příspěvků (KOSTELECKÝ et al., 2008).

Aby Nigérie dosáhla zlepšení v oblasti úniku kvalifikovaného obyvatelstva, měla by některé nástroje politiky s tímto zaměřením aplikovat. Především v oblasti zdravotnictví, jelikož mnoho zdravotních doktorů a sester ze země emigruje. Je jasné, že vláda bude muset vynaložit nemalé finanční výdaje, ale z dlouhodobého hlediska by určitě dosáhla dlouhodobého rozvoje země, jelikož ve vzdělání tkví rozvoj celé společnosti.

Mezinárodní příliv remitencí je jedním z hlavních přínosů související s mezinárodní migrací. Finanční toky podporují hospodářský růst v rozvíjejících se zemích, jako je Nigérie. Aby byl hospodářský růst plně podpořen, musí tamější ekonomiky poskytovat přátelské ekonomické prostředí v rámci makroekonomické politiky, například stabilní směnné kurzy, dostatečnou infrastrukturu, dobrou integraci na trhu, transparentní právní systém a spolehlivé finanční instituce. Jmenované faktory jsou důležité proto, aby převody peněz byly stále více přitahovány a používány jako hlavní nástroj rozvoje v zemi. Podnikový sektor, banky a jiné finanční instituce mohou napomoci ke zvýšení objemu toků tím, že sníží transakční náklady a zjednoduší postupy přenosu, čímž by došlo i k větší podpoře v rámci využívání formálních finančních kanálů a země by prostřednictvím poplatků plynoucích z využívání těchto transferů mohla investovat do dalšího rozvoje (IHEKE, 2012). Dalším důležitým nástrojem v rámci rozvoje země, je způsob využívání remitentních toků domácnostmi. Jak bylo v práci ukázáno, obyvatelé tyto finanční prostředky využívají spíše na spotřební zboží. Je důležité, aby je spíše investovali především do investičních činností v rámci založení nových podniků, nebo k udržení zemědělské činnosti země, která je bude nadále živit a snižovat chudobu, ve které se mnoho obyvatel v současnosti nachází.

4 Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena na problematiku mezinárodní migrace a její vliv na hospodářský a sociální rozvoj Nigérie. S mezinárodní migrací úzce souvisí i remittance, prostřednictvím kterých dochází ke zlepšování životní situace obyvatel. Nigérie patří mezi první desítku nejlidnatějších zemí na světě, a proto se mnoho obyvatel ocitá v chudobě. Je tedy velice důležité, aby se země snažila zlepšit současnou situaci v zemi.

Z provedených demografických analýz vyplývá, že mezinárodní migrace nabývá v Nigérii na síle, především z hlediska emigrace vzdělaného obyvatelstva. Je velice důležité, aby si země toto obyvatelstvo udržela v zemi, jelikož je velice přínosné z hlediska rozvoje země. Případně aby se snažila zatraktivnit prostředí, pro navracející se migranty ze zahraničí. Vláda by měla vynaložit nemalé finanční prostředky právě na tyto politiky, které by mohly být základem ke zlepšení sociálního rozvoje obyvatel, který by dále nepřímo podporoval i hospodářský růst.

Emigrace může mít pozitivní vliv na zasílané remittance, které jsou pro mnoho nigerijských obyvatel jediným zdrojem příjmu. Je ovšem důležité, aby byla populace seznámena i s jiným využitím těchto zdrojů, než jenom na spotřební zboží. Důležitým faktorem je přístupnost ke vzdělání, která se prostřednictvím remitencí zvýšila. Také je důležité vynaložit tyto zdroje do investic z hlediska podnikání či výroby v rámci různých odvětví (zemědělství, potravinářský průmysl, atd.) Zvýšením těchto investic by se mnoho obyvatel mohlo dostat z bludného kruhu chudoby a mohlo by přímo podporovat hospodářský růst země.

5 Použitá literatura a internetové zdroje

ADAMCOVÁ, Lenka a Tereza NĚMEČKOVÁ. *Rozvojová ekonomika*. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1515-1.

ADAMS, JR., Richard H. a John PAGE. Do International Migration and Remittances Reduce Poverty in Developing Countries? *Elsevier* [online]. 2005, 33(10), 1645-1669 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z:

http://siteresources.worldbank.org/INTAFROFFCHIECO/Resources/Migration_and_Remittances.pdf

AFAHA, John S. *Migration, remittance and development in origin countries: evidence from Nigeria* [online]. African Population Studies. University of Ibadan: Department of Economics, 2013, 1(27). 53-69 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z:

<http://www.bioline.org.br/pdf?ep13005>

AFOLAYAN, Adejumo. *Migration in Nigeria: A COUNTRY PROFILE 2009* [online]. International Organization for Migration, 2009 [cit. 2016-04-01]. ISBN 978-92-9068-569-2. Dostupné z: <https://publications.iom.int/books/migration-nigeria-country-profile-2009>

AFOLAYAN, Adejumo A., Godwin O. IKWUYATUM a Olumuyiwa ABEJIDE. Dynamics of International Migration in Nigeria: A Review of Literature. *Country Paper: Nigeria* [online]. Ibadan, Nigeria, Department of geography: University of Ibadan, 2008, 1-45 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.imi.ox.ac.uk/completed-projects/aphm/case-studies/nigeria/nigeria-country-paper.pdf>

BARAJAS, Adolfo, Ralph CHAMI, Connel FULLENKAMP, Michael GAPEN a Peter MONTIEL. Do Workers' Remittances Promote Economic Growth? *IMF Working Paper* [online]. International Monetary Fund, 2009, 09(153), 1-23 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp09153.pdf>

Businessinfo.cz. *Www.businessinfo.cz: Nigérie: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abuji (Nigérie), 2015 [cit. 2016-

03-27]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nigerie-zakladni-charakteristika-teritoria-19118.html>

Cbap.cz. *Www.cbap.cz: Centrum pro bezpečnostní analýzy a prevenci* [online]. 2016 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.cbap.cz/archiv/2144> Cia.gov. *Www.cia.gov* [online]. 2016: The world factbook [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ni.html>

Cia.gov. *Www.cia.gov* [online]. The World Factbook, 2016 [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ni.html>

CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-155-0.

DE HAAS, Hein. *International migration, national development and the role of governments: the case of Nigeria: International Migration and National Development in Sub-Saharan Africa: viewpoints and policy initiatives in the country of origin* [online]. Leiden: Brill Publishers, 2007 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.heindehaas.com/Publications/de%20Haas%202007%20-%20Migration%20and%20development%20in%20Nigeria.pdf>

Development studies, Accreditation and EADI: Vision paper presented at the EADI General Conference [online]. Bonn/Brighton/Geneva/The Hague, (2005), 1-31 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: http://www.eadi.org/typo3/fileadmin/Accreditation/Documents/EADI_Vision_paper_final.pdf

DRBOHLAV, Dušan. *Hlavní důvody a důsledky mezinárodní migrace obyvatelstva* [online]. Praha 2: SBORNÍK ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI, 1994 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2014/03/1994_99_3_Drbohlov_Hlavniduvodyadusledky.pdf

DUMONT, Anna. *Výkladový slovník migrační terminologie - Glossary on Migration. Mezinárodní migrační právo* [online]. Praha 8: IOM International Organization for

Migration, 2016, 1-108 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.iom.cz/publikace-vyzkum/vykladovy-slovník-migracni-terminologie-glossary-on-migration>

GIULIANO, Paola a Marta RUIZ-ARRANZ. Remittances, financial development, and growth. *Journal of Development Economics*[online]. 2009, 1(90), 144–152 [cit. 2016-05-09]. Dostupné z:

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0304387808001077>

HENIG, David. Migrace. *Přehledová studie* [online]. Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu (CAAT), 2007, [cit. 2016-03-11]. Dostupné z:

<http://docplayer.cz/2175212-Migrace-david-henig-prehledove-studie-07-9.html>

IHEKE, O.R. The effect of remittances on the Nigerian economy. *International Journal of Development and Sustainability* [online]. Department of Agricultural Economics Michael Okpara University of Agriculture, Umudike, Nigeria, 2012, 1(2) [cit. 2016-04-28]. ISSN 2168-8662. Dostupné z: <http://isdsnet.com/ijds-v1n2-41.pdf>

Indexmundi.com. *Www.indexmundi.com* [online]. CIA World Factbook, 2015 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.indexmundi.com/nigeria/>

ISIUGO-ABANIHE, Uche C. *Migration in Nigeria: Country Profile 2014* [online]. International Organization for Migration, 2014, , 1-136 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <https://publications.iom.int/books/migration-nigeria-country-profile-2014>

International migration outlook: annual report: 2006 ed. Paris, France: OECD, 2006. ISBN 926403627X Dostupné z: <https://www.oecd.org/els/mig/38840502.pdf>

International Transactions in Remittances: *Guide for Compilers and Users* [online]. Publication Services. Washington D.C.: INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2009 [cit. 2016-03-20]. ISBN 978-1-58906-825-4. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/sta/bop/2008/rcg/pdf/guide.pdf>

Iom.int. *www.iom.int: Migration and Development* [online]. Department of Migration Management, 2015 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <https://www.iom.int/migration-and-development>

JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy světa: v ekonomických souvislostech*. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-326-4.

JEŽEK, Jiří, a kol. *Regionální rozvoj* [online]. 2014. Plzeň: Západočeská univerzita [cit. 2016-04-28]. ISBN 978-80-261-0462-9. Dostupné z:

https://www.zcu.cz/pracoviste/vyd/online/Regionalni_rozvoj.pdf

KOSTELECKÝ, Tomáš, Josef BERNART a Věra PATOČKOVÁ. Jak změnit „brain drain“ v „brain gain“.: Politiky k ovlivňování migrace vysoce vzdělaných. *Výzkumná zpráva pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. 1-42 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z:

<https://www.google.cz/search?client=opera&q=Jak+zm%C4%9Bnit+%E2%80%9Ebrain+drain%E2%80%9C+v+%E2%80%9Ebrain+gain%E2%80%9C.+Politiky+k+ovliv%C5%80ov%C3%A1n%C3%AD+migrace+vysoce+vzd%C4%9Bnan%C3%BDch.&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8>

KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-455-4.

MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.

MBA, Peter N. a Chike EKEOPARA. „BRAIN DRAIN“: Implication for economic growth in Nigeria. *American Journal of Social Issues & Humanities* [online]. 2012, 2(2), 41-47 [cit. 2016-05-02]. ISSN 2276 - 6928. Dostupné z:

<http://www.ajsih.org/index.php/ajsih/article/view/35/35>

Migration and Development Brief [online]. Migration and Remittance Flows: Recent Trends and Outlook. The world bank: Migration and Development team, 2013.1-29[cit. 2016-04-19]. Dostupné z:

https://www.unecce.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.10/2013/mtg1/WB_Migration_and_Development_Brief_21.pdf

Migration and Development Brief [online]. Migration and Remittances: Recent Developments and Outlook, Special Topic: Financing for Development. The world

bank: Migration and Development team, 2015.1-27 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <https://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1288990760745/MigrationandDevelopmentBrief24.pdf>

mvcr.cz. *Ministersvo vnitřní ČR: Terminologický slovník* [online]. eGovernment, 2015 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

NYAMONGO, Esman Morekwa, Roseline N. MISATI, Leonard KIPYEGON a Lydia NDIRANGU. Remittances, financial development and economic growth in Africa. *Journal of Economics and Business* [online]. 2012, 3(64), 240–260 [cit. 2016-05-03]. DOI: 10.1016/j.jeconbus.2012.01.001. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148619512000021>

OLUWAFEMI, Adeagbo a Anyansola O. AYANDIBU. *Impact of Remittances on Development in Nigeria: Challenges and Prospects* [online]. Department of Sociology: University of Johannesburg, South Africa, 2006, 311-318 [cit. 2016-04-26]. 5(3). Dostupné z: <http://www.krepublishers.com/02-Journals/JSSA/JSSA-05-0-000-14-Web/JSSA-05-3-000-14-Abst-PDF/JSSA-5-3-311-14-106-Oluwafemi-A/JSSA-5-3-311-14-106-Oluwafemi-A-Tx%5b5%5d.pdf>

OSHOTA, Sebil Olalekan a Abdulazeez Adeniyi BADEJO. The Impact of Remittances on Economic Growth in Nigeria: an Error Correction Modeling Approach. *Zagreb International Review of Economics & Business* [online]. Zagreb: Economics Faculty, 2014, 2(17), 21-43 [cit. 2016-04-22]. ISSN 1331-5609. Dostupné z: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=191239&lang=en

PALÁT, Milan, Jitka LANGHAMROVÁ a Dana HÜBELOVÁ. *Demografie a rozvoj*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. ISBN 978-80-7375-852-3.

Premiumtimesng.com. *Www.premiumtimesng.com* [online]. Nigeria: Premium Times, 2015 [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://www.premiumtimesng.com/news/top-news/195633-remittance-nigerians-in-diaspora-sent-home-21-billion-in-2015.html>

PROCHÁZKOVÁ ILINITCHI, Cristina. *VYBRANÉ TEORIE MIGRACE A JEJICH VÝZNAM PŘI VYTVÁŘENÍ MIGRAČNÍCH POLITIK* [online]. 2010, 3-26 [cit. 2016-03-11]. ISSN 0572-3043. Dostupné z: <file:///C:/Users/Veronika/Downloads/319.pdf>

SANDER, Cerstin a Samuel Munzele MAIMBO. Migrant Labor Remittances in Africa:: Reducing Obstacles to Developmental Contributions. *Africa Region Working Paper* [online]. 2003, (64), 1-54 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/afr/wps/wp64.pdf>

STOJANOV, Robert, a kol. *MIGRACE A ROZVOJ: Rozvojový potenciál mezinárodní migrace* [online]. Praha: Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy, 2011 [cit. 2016-03-17]. ISBN 978-80-87404-10-2. Dostupné z: http://www.stojanov.org/soubor/kolektiv_2011-migrace_a_rozvoj_b5-final-2.pdf

STOJANOV, Robert, Jiří NOSÁK, Tomáš DROBÍK a TADEUSZ SIWEK. Migrace jako globální fenomén. *MEZINÁRODNÍ POLITIKA 10/2006 GLOBALIZACE A JEJÍ VÝZVY* [online]. 2006, 15-17 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: http://www.stojanov.org/soubor/MP_Migrace_jako_globalni_fenomen-final.pdf

STOJANOV, Robert, Wadim STRIELKOWSKI a Dušan DRBOHLAV. PRACOVNÍ MIGRACE A REMITENCE: SOUČASNÉ TRENDY V DOBĚ EKONOMICKÉ KRIZE. *GEOGRAFIE* [online]. 2011, 116(4), 375-400 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-1stojanov_striekowski_drbohlav.pdf

STOJANOV, Robert a Jiří NOVOSÁK. Migrace místo pomoci?: Remittance a cirkulace mozků jako nástroje rozvoje. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2008, (38-77) [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Veronika/Downloads/MV2008-1%20Stojanov,%20Novos%C3%A1k.pdf>

TARTIYUS, Eli H., Mohammed Inuwa DUDA a Amade PETER. Impact of Population Growth on Economic Growth in Nigeria (1980-2010). *Journal Of Humanities And Social Science* [online]. 2015, 20(4), 115-123 [cit. 2016-05-09]. DOI: 10.9790/0837-

2045115123. ISSN 2279-0837. Dostupné z: <http://iosrjournals.org/iosr-jhss/papers/Vol20-issue4/Version-5/U02045115123.pdf>

Un.org. *Www.un.org: Population Division* [online]. Department of Economic and Social Affairs: United Nations, 2015 [cit. 2016-04-09].

Dostupné z: <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationPopFacts20154.pdf>

WAISOVÁ, Šárka. *Ve stínu modernity: perspektivy a problémy rozvoje*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-54-7.

Worldbank.org. *Www.worldbank.org: Migration and Remittances Data* [online]. World bank group, 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z:

<http://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/brief/migration-remittances-data>

6 Seznam grafů

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v Nigérii	27
Graf 2 Populace podle věku v roce 2015	27
Graf 3 Národnostní složení	28
Graf 4 Vývoj celkové migrace v letech	32
Graf 5 Imigranti v Nigérii podle země původu v roce 2000.....	33
Graf 6 Emigrace do cílových zemí v roce 2000	35
Graf 7 Největší příjemci remitencí v Africe pro rok 2008	40
Graf 8 Příliv remitencí do Nigérie v letech 2000 – 2014.....	42
Graf 9 Obyvatelé žijící po hranici chudoby	45

7 Seznam tabulek

Tab. 1 Typy migrace	11
Tab. 2 Vývoj přistěhovalých obyvatel v letech 2001 - 2006	33
Tab. 3 Vývoj remitentních toků do rozvojových zemí	41
Tab. 4 Způsoby transferů v Nigérii v roce 2009	42
Tab. 5 Využití remitencí	43

8 Seznam obrázků

Obr. 1 Dělení remitencí na základě typu jejich zasílatelů a příjemců	21
Obr. 2 Aktéři regionálního rozvoje.....	25

9 Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 Pozitivní a negativní dopady vysílající země	61
Příloha č. 2 Pozitivní a negativní dopady hostitelské země.....	62
Příloha č. 3 Vývoj nigerijských migrantů podle země a regionu, 1990 - 2013	63

Příloha č. 1 Pozitivní a negativní dopady vysílající země

Země vysílající pracovní sílu a emigranty	
Pozitivní dopady	Negativní dopady
Snižují se tlaky na trhu práce, pokles poptávky po práci. Klesá nezaměstnanost a rostou mzdy v ekonomice.	S růstem mezd v ekonomice se může zvyšovat inflace a s ní spojené negativní dopady.
Emigranti mohou v nové zemi získat pozici, která pro ně byla v mateřské zemi nedostupná.	Pracovní a životní podmínky emigrantů v nové zemi se mohou zhoršit, emigranti mohou ztrácet některé výhody, které mají příslušníci státu.
S růstem mezd se zlepšují životní podmínky obyvatel.	S růstem mezd se zvyšují náklady, které ohrožují podniky.
Stát vydává více financí na vzdělání a školení a na sociální oblasti jednotlivců.	V případě trvalé emigrace stát ztrácí prostředky, které vynakládá na vzdělání emigrantů. Podniky ztrácejí kvalifikované pracovníky.
Pracovníci, kteří se vrací zpět do mateřské země, přináší nové informace, znalosti, zkušenosti, know-how, apod.	Stát může mít problémy vyrovnat se s náhlým návratem emigrantů, především s většími počty.
Populační tlaky v zemi se snižují.	Dochází k poklesu daní z příjmu.
Země přijímá remitence, zvyšují se možnosti spotřeby	Remitence vysílající země mohou být jen dočasné.
Emigranti v zahraničí podporují styky s vysílajícími zeměmi, více s nimi obchodují a investují do nich	Odliv mozků může ochromit vědu a výzkum, může dojít ke snížení produktivity a HDP.

Zdroj: CIHELKOVÁ, 2009, vlastní zpracování

Příloha č. 2 Pozitivní a negativní dopady hostitelské země

Země přijímající pracovní sílu a imigranty	
Pozitivní dopady	Negativní dopady
Imigranti zaplňují mezery, které vznikají na trhu práce – vykonávají méně atraktivní práce.	Růst konkurenceschopnosti a tlaků na trhu práce, to se může projevit v poklesu mezd.
Nárůst daňových příjmů od migrantů, snižování inflačních tlaků (vzhledem k nižším mzdám).	Snížení mezd může vyvolat sociální nepokoje, problémy s odbory apod.
Nárůst spotřeby, agregátní poptávy i HPD.	Růst nákladů na programy integrace imigrantů.
Podniky si najímají levnější a flexibilnější pracovní sílu, ochotnou déle pracovat.	Nárůst příjmové nerovnosti v zemi
Nižší náklady na výrobu, levnější pracovní síla.	Některé obory se stávají závislé na levné zahraniční pracovní síle (úklidové služby).
Imigranti přinášejí nové znalosti a zkušenosti.	Imigranti mohou být na trhu práce diskriminováni.
Příliv mozků může stimulovat výzkum a vývoj.	Roste nátlak na vzdělávací a sociální systém.
Příliv kvalifikovaných pracovníků je pro stát úsporou výdajů na vzdělání a školení.	Hrozí kulturní střety s domácím obyvatelstvem, xenofobie a růst kriminality.
Imigranti s sebou přináší kulturní obohacení a informovanost z různých zemí světa.	Imigranti jsou často vylučováni ze společnosti, vytváří vlastní komunity (gheta).
Různorodější populace	Vznikají problémy spojené s nelegální migrací.
Dochází ke snižování demografických tlaků a negativních dopadů stárnoucí populace.	

Zdroj: CIHELKOVÁ, 2009, vlastní zpracování

Příloha č. 3 Vývoj nigerijských migrantů podle země a regionu, 1990 - 2013

Hlavní oblast	Cílová destinace	1990	2000	2010	2013
Východní Afrika		302	184	3 854	325
Střední Afrika	Kamerun	10 514	90 495	114 551	115 621
	Gabon	7 363	12 140	20 234	22 779
	Čad	14 822	17 386	12 597	13 199
	Ostatní	1 679	1 864	2 529	3 152
Severní Afrika	Súdán	23 071	23 885	16 214	15 275
	Ostatní	2 697	3 003	4 265	4 601
Jižní Afrika	Jižní Afrika	8 985	6 829	15 927	18 659
	Ostatní	108	280	561	679
Západní Afrika	Pobřeží Slonoviny	31 352	41 718	42 429	43 761
	Benin	19 972	24 306	38 036	42 575
	Ghana	14 876	17 290	30 412	32 380
	Niger	38 336	18 545	19 722	20 062
	Togo	14 041	14 482	16 040	16 183
	Libérie	2 037	2 294	5 815	5 152
	Ostatní	6 868	8 120	9 192	9 419
Východní Asie		193	2 089	4 005	4 471
Jihovýchodní Asie		47	326	186	193
Jižní Asie		1 490	1 583	1 763	1 792
Západní Asie	Saudská Arábie	10 795	9 899	13 657	14 678
	Spojené Arabské Emiráty	1 417	2 319	5 996	6 414
	Ostatní	2 665	2 549	3 930	4 348
Východní Evropa		1 665	1 963	3 075	3 166
Severní Evropa	Velká Británie	47 412	88 071	148 459	184 314
	Irsko	837	11 798	13 554	18 540
	Ostatní	1 192	1 979	6 717	8 404
Jižní Evropa	Itálie	11 859	26 781	35 097	48 073
	Španělsko	711	3 876	36 259	36 885
	Ostatní	1 137	2 078	4 199	4 370
Západní Evropa	Německo	13 230	14 877	22 431	22 687
	Rakousko	4 673	5 872	7 254	7 583
	Nizozemsko	1 421	3 933	6 352	7 002
	Francie	2 710	2 886	5 218	5 394
	Ostatní	2 262	2 422	5 540	6 009
Latinská Amerika a Karibik		543	617	1 972	2 045
Severní Amerika	USA	63 702	145 419	243 352	252 172
	Kanada	3 121	10 419	18 560	19 325
	Bermudské ostrovy	25	68	185	187
Oceánie	Austrálie	1 002	1 787	4 495	4 851
	Nový Zéland	174	353	608	672

Zdroj: ISIUGO-ABANIHE, 2014, vlastní zpracování